

PRIJATELJ

SEPTEMBER 1936

LETO X.

Vse je že pripravljeno...

Pravkar smo dobili različno blago za jesen in zimo, za moške in damske obleke.

Za
Vas je
že vse
pripravljeno

Posetite nas, da Vam pokažemo vse kar imamo.

*A. E. Skabernè
Ljubljana*

Mestni trg

A N E K D O T E

Prodajanje slave.

Skladatelja Rossinija so že takrat zelo slavili, ko je še živel. Nekega dne so sklenili Rossiniju postaviti spomenik, in nekaj prijateljev je obiskalo umetnika, da bi si pri njem izprosili dovoljenje. Rossini se je začudil, ko je slišal, koliko bo spomenik stal, in je rekel svojim prijateljem:

«To je pa preveč. Nekaj bi vam predlagal. Dajte ta denar meni, jaz se bom pa obvezal, da bom stal vsak dan do smrti po nekaj ur na tistem trgu, kjer mislite postaviti spomenik.»

Nemogoče je nemogoče.

Ameriški humorist Mark Twain je bil velik nasprotnik mormonske cerkvene ločine, največ zaradi mnogoženstva, ki je pri Mormonih v navadi. Nekoč se je pogovarjal z voditeljem Mormonov, ki je Twaina zelo cenil. Slavnemu humoristu je neprestano zabavljajal čez mormonsko cerkev.

«Saj nimate prav», mu je rekel Mormon. «Poglejte, kako velike zasluge smo si že mi pridobili za državo, ker smo naselili in obdelali ogromna zemljišča, ki so bila prej pusta in prazna. Tudi mnogoženstvo ni nič strašnega. V svetem pismu ni nikjer prepovedano.»

«Motite se», je odvrnil Twain. «Prav v svetem pismu je nekeje jasno prepovedano mnogoženstvo. Ali se ne spominjate poglavja, kjer je napisano: Nihče ne more služiti dvema gospodarjema hkratu.»

Preveč je zahteva.

Friderik Veliki je hotel nekoč v mirnih časih odlikovati nekega častnika. Častnik je bil zelo hraber, pa prav tako trmoglav. Ko mu je kralj sam izročil odlikovanje, je odlikovanec rekel:

«Veličanstvo, oprostite mi, to odlikovanje morem sprejeti samo na bojnem polju.»

«Vraga, lepo ga vzemi in tiho bodi!» je odvrnil kralj. «Ali misliš, da bom komu zaradi tebe napovedal vojno?»

Anaksagora in šoja.

Stari grški filozof Anaksagora se je nekoč spomladi izprehajal po polju in opazoval krave, ki so se pasle. Na nekem drevesu v bližini je prepevala šoja. Filozof se je hitro približal drevesu, začel opazovati šojjo in premišljati, kako v naravi ni vse najlepše urejeno in kako ni pravice na svetu. Glejte, ta mala šoja, ki ne zna ničesar drugega koristnega, kakor da časih uniči črva, lahko leta po zraku, krava pa, ki daje človeku toliko koristi, hodi samo po tleh! Zakaj bi se tudi krava ne mogla dvigniti tako kakor ta šoja visoko pod oblake?

Filozofovo premišljevanje o tej krivici pa je iznenada pretrgalo nekaj, kar je spustila ptica na modro Anaksagorovo glavo. Filozof se je malo zmedel, obrisal z glave ptičev nenadni pozdrav in dejal z nekakšnim olajšanjem:

«Bogovi naj bodo zahvaljeni! Vendar je dobro, da šoja ni krava!»

Usluga za uslugo.

Znani igralec Matkovski je nekoč gostoval v vlogi «Fausta» v nekem večjem gledališču. Ko je podpisoval dogovor, je zahteval, naj igrajo «Fausta» v Goethejevem originalu brez krajšanja. Ravnatelj je ta pogoj sprejel. Predstava se je začela ob šestih zvečer in bi se morala končati ob polih dveh zjutraj. Okoli polnoči se je začela dvorana, ki je bila izprva čisto polna, prazniti. Med odmorom, ko je zapuščala dvorano precejšnja skupina gledalcev, je režiser obiskal Matkovskega v garderobi. Izročil mu je velik ključ in mu rekel:

«Za neko uslugo bi vas prosil, mojster. Ko boste končali, zaklenite gledališka vrata.»

Bolje narobe.

Dvorni norec francoskega kralja Franca I. je nekoč potožil svojemu gospodarju, kako mu je neki prevzetan dvorjan zagrozil, da ga bo ubil.

«Če to stori, pet minut po tvoji smrti ne bo več živel», je odvrnil kralj.

«Sire,» je dejal dvorski norec, «meni bi bilo ljubše, če bi se to zgodilo pet minut prej.»

Neolikani Beethoven.

Nekoč so odkrili v nemškem mestu Bonnu spomenik slavnemu skladatelju Beethovnu. Odkritja se je udeležilo mnogo tujcev in med njimi je bila tudi angleška kraljica Viktorija. Za visoke goste so napravili posebno tribuno pred spomenikom. V trenutku, ko je dal cesar znak, naj pade zastor s spomenika, se je kraljica Viktorija na glas zasmejala. Navzočni so se zdrznili, pogledali najprej kraljico, potem pa spomenik, in opazili, da kaže spomenik vladarski tribunni hrbet.

„Kadar-
koli Te vidim,
vedno si lepa....“

Ona je ena izmed onih žen, ki vedno ugajajo. Čistoto njene polti vsakdo občuduje. To je majhna skrivnost, katero hoče ona ohraniti zase. Ne bo pa menda preveč huda, če jo tu izdamo... Elida krema Ideal, suha dnevna krema, pomaga da boste lepi kot nobena druga. S pomočjo hamamelisa ima poseben učinek. Ona varuje polt, odpravi majhne poškodbe in nečistoto kože, je idealna podlaga za puder!

ELIDA KREMA IDEAL

«Oprostite, Veličanstvo», je rekel nemški vladar kraljici Viktoriji. «Spomenik je bil dolgo časa pokrit, in ko so delali tribune, ni nihče vedel, kje je njegova prava stran. Toda krivce bom najstrože kaznoval.»

«O, ni potrebno. Nič se ne čudim, da nam je mojster pokazal hrbet», je veselo rekla kraljica Viktorija. «Slišala sem že, da je bil Beethoven zelo surov in neolikan človek.»

Devetero jih je,

devet lačnih kljunov!

Naj ih bo, blagor materi! Vse bo mati do-
bro odredila!

Malo mleka, malo Kneippove sladne kave,
pa je močna in zdrava bela kava, ki je po-
ceni in ki je vse rado pije.

Vsakemu skodelico, pa so vsi zadovoljni!

Kneippova

se prilega vsem!

O. Vojtišek:

JELKA CENI JUNAŠTVO

Jelka Puharjeva, zagorela in srečna, je sedela tik svojega moža Stanislava v motornem čolnu, ki je bil pripravljen, da odpelje nekoliko izletnikov iz pristanišča v Gružu na Lopud. Pod platneno streho čolna je prijetno zavetje pred pekočim opoldanskim soncem.

Jelka je premišljala, ali so se jima posrečile številne fotografije v Dubrovniku, kjer sta bila dopoldne. Bila je prijetno utrujena od nakupovanja in ogledovanja mesta, zlasti pa od hoje po visokih utrdbah, odkoder je krasen razgled na Dubrovnik in na morje ter na bližnji v morju se kopajoči, zeleni otočić Lokrum.

Tik pred odhodom motornega čolna se je vkrcaal vanj mlad mož z dvema kovčegoma, ki ga doslej na Lopudu ni videla. Bil je ves razgret, a vzlic temu prikupen in živahen.

Ko je z očmi preletel sopotnike, mu je pogled obitčal na Jelki. Velike, modre oči so se mu prekanjeno smehljale od veselja, da ima tako lep vis-a-vis. Jelka pa je mislila, da so ji bogovi poslali prijeten flirt v dopolnitev zadovoljstva. In res so ga poslali bogovi prav z Olimpa, zakaj mladi mož je bil štirinajst dni na Grškem in se je hotel zdaj odpočiti na kakem našem jugoslovanskem otoku.

Govoril je s slugo lopudskega hotela, kjer so stanovali Puharjevi, ter izpraševal o cenah itd. Njegov prijetni, globoki moški glas se je edini mešal z brnenjem motorja, zakaj drugi potniki so dremali ali sanjali, opazujoč gole bregove celine.

Pri obedu na vrtu hotela, v senci vinske trte, so se spet sešli. Neznanec, sedeč pri bližnji mizi, je prijazno pozdravil.

«Tale mladenič se je peljal z nami v motornem čolnu, kajne?» je rekel kar tako Stanko. Jelka je pokimala in zardela, bogve zakaj. Stanko tega ni opazil ali se pa ni zmenil za to.

Popoldne so se videli v malem kopališču. Jelki je kopanje ugajalo bolj ko sicer. Čutila je občudujoče poglede novega prebivalca otoka, in ker je danes vzela rumeno, močno izrezano kopalno obleko, v kateri se je dobro uveljavljalo njeno mikavno, vitko telo šestindvajsetletne žene, se je zavedala prijatne čutne razburjenosti.

Drugo jutro je šla Jelka k fotografu po razvite fotografije. Radovedno jih je

začela takoj pregledovati, ne zmeneč se za nove odjemalce. Ravno je študirala svoj profil, ko so jo zmotile besede: «Ali so se posrečile?», ki jih je izgovoril «mož iz Grške», kakor je v duhu imenovala tujca.

Njegova predrznost jo je nekoliko presenetila in ni takoj odgovorila. Toda pozabila se je delati strogo, in mož si je dovolil vprašati, ali sme pogledati slike. Iz same koketnosti mu je dala le tiste, na katerih je bila po njenih mislih najlepša, in led je bil prebit. «Mož iz Grške» se je predstavil za mariborskega arhitekta Jurija Daneša, ki se bavi tudi s strokovnim fotografiranjem. Jelki je dal takoj nekaj navodil, kako se da ogniti napakam, ki jih je našel na Stankovih posnetkih. Potem sta gledala njegove dovršene fotografije iz Grške in odšla iz trgovine že kot dobra prijateljca.

Jelka je Daneša predstavila Stanku neki deževni večer, ko je bilo gostom pogrnjeno v hotelski obednici v izpremenjenem redu. Stanku je bil Daneš simpatičen in drugi dan, ko so se vračali skupaj iz kopališča, ga je povabil k svoji mizi na vrtu. Jelka je z veseljem soglašala.

Flirt se je razvijal v danih okoliščinah s skrito silo. Ker je bil Stanko skoraj zmerom z Jelko, se je morala zadovoljiti z dotiko rok in pomenljivimi, napovednimi pogledi arhitekta. Ples z njim v «kafani» je bila seveda igra z ognjem. Stankovo opazovanje, njegovo zaupanje in nesumnice je Jelko že malo dražilo — mlada človeka nista imela ravno platoničnih misli.

Dnevi so minevali v prijetnem razkošju. Arhitekt je nestrno čakal na priložnost, ki se je je Jelka nekoliko bala. Stanko, ki je bil sicer za dvanajst let starejši, ni bil eden tistih zakonskih mož, ki jim je treba nastavljati rozičke.

Bilo je čarobno dopoldne. Šunaj, zaliv na neobljudeni strani Lopuda, kjer je mirno kopališče in lep razgled na široko morje, je žarel od vročine. Stanko je kakor staroveški suženj «delal pot v morje». Odmetaval je debele, polzke kamne, da bi mogla Jelka hoditi v valove po peščenih stezi.

Jelka je ležala nedaleč od njega. Arhitekt ji je zdaj pa zdaj poljubil bronaste, ovalne rame. Zaupljivost soproga

ga je izpodbujala k zmerom drznejšim poskusom.

Večina izletnikov je taborila na drugem koncu zaliva, kjer je peščen breg in bolj udobno. Naš «trikot» je bil torej čisto na samem. Le redkokdaj je prišel kdo pit k bližnjemu studentu, ki se je zlivl naravnost v morje.

Zdajci se začuje z morja klic na pomoč. Jelka in Daneš sta poskočila in zrla na gladino. Nekako pol kilometra od brega je bilo videti na modri gladini temno glavo osamelega plavača.

Daneš je prebledel in njegov zagoreli obraz je postal sivozelen.

«Pojdete na pomoč?» ga je vprašala Jelka, sluteč, da se arhitekt boji.

«Da, pojdem,» je odgovoril z razburjenim glasom, in ustnica mu je nervozno drgetala. Oba sta šla h gladini, radovedna, ali je soprog slišal krik. Toda Stanko je bil že do pasa v vodi na koncu steze in se je ravno spustil v pravih tempih v smer k tonečemu. Jelko je prešinil občutek ponosa in hkratu strahu za Stanka. Glasno je zaklicala: «Stanko, bodi oprezen!» in je šla po stezi naravnost v morje, ne zmeneč se več za arhitekta.

Daneš, obupan v svojem strahopetnem razburjenju, je slutil, da izgublja vse simpatije lepe žene. Jelka je že uvažna plavalca za svojim možem. Zdaj se mu je zdelo že smešno, da bi priskočil zadnji na pomoč; zato je stal do kolena v vodi in kurja polt ga je obhajala. Čakal je, kako se izteče reševanje. Stanko ni imel velikih težav z Avstrijko srednjih let, ki se je samo pošteno napila morske vode in klicala na pomoč v prvem navalu strahu. Ko je uzrla Stanka v svoji bližini, se je umirila ter plavala počasi nazaj. Kmalu sta srečala Jelko, ki se jima je pridružila kot drugi reševalec, in so z Avstrijko na sredi priplavali k bregu.

Avstrijka se je Puharjevima tolo zahvaljevala za pomoč, ko je počivala v njunem šotoru.

Drugo jutro je Daneš zapustil otok. Ob slovesu na molu mu je rekel Stanko iskreno: «Škoda, gospod arhitekt, da nas zapuščate; bili ste nam drag družabnik!»

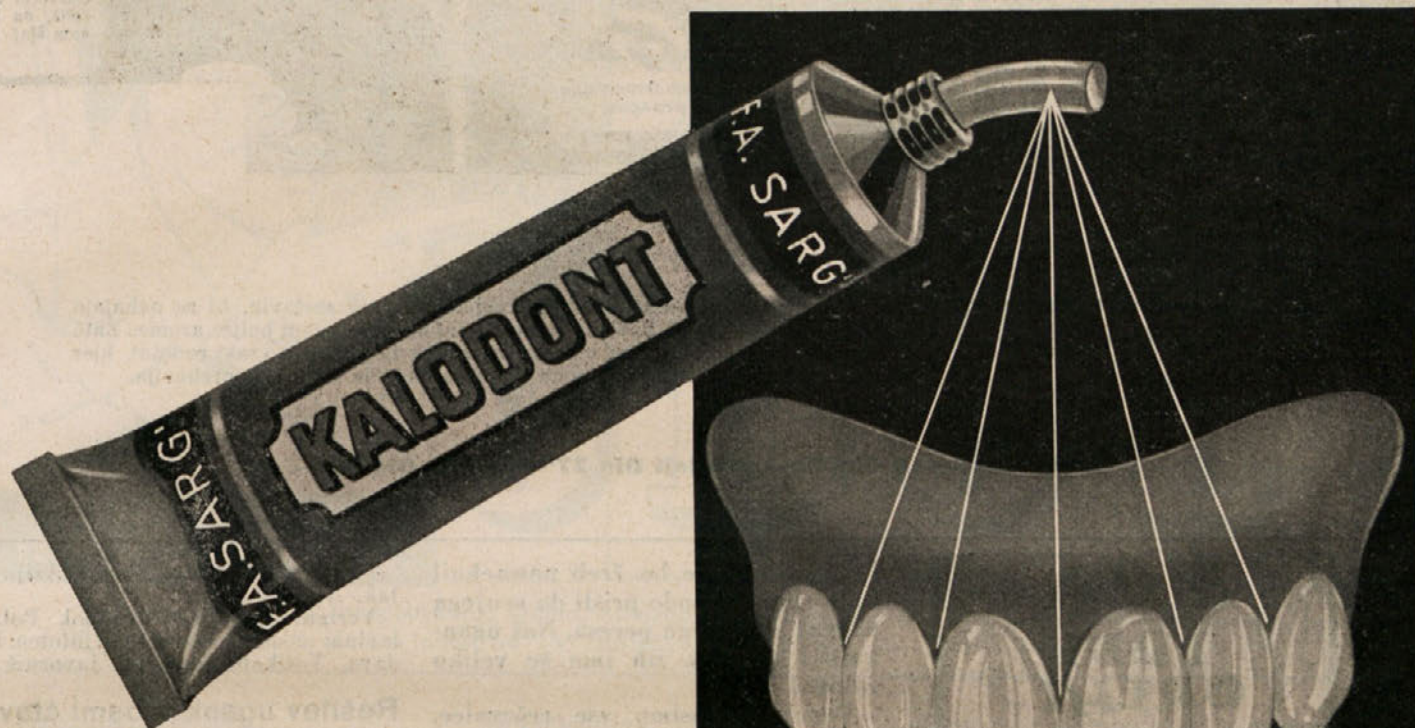
Jelka je pri teh besedah ostro pogledala svojega moža in uzrla v njegovih sivih očeh nežno lokav izraz. Morda je kaj sumil?

Trdno je prijela Stanka pod pazduho in se v svežem morskem vetriču veselila ljubezni, ki jo je oživila hrabrost njene moža.

Daneš pa je na krovu motorke preklinjal svojo bedno strahopetnost.

Tudi tu pomaga Sargov
KALODONT

V vmesnih prostorih in skritih kotičkih Vaših zob, ravno tam preti nevarnost. Tam se zbirajo ostanki jedil, iz katerih se tvorijo povzročitelji tolikih zobnih bolečin.

Vzemite Sargov Kalodont! Čistite svoje zobe z zobno ščetko od zgoraj navzdol in sicer ne samo na zunanji, temveč tudi na notranji strani zob. Ne pozabite očistiti vmesnih prostorov! Sargov Kalodont je edina zobna krema v naši državi, katera vsebuje že nešteto preizkušeni sulforicinoleat, odpravi zobni kamen in prepreči njegovo ponovno tvoritev.

★ **Pozor! Poskusite enkrat novo ustno vodo Kalodont. Koncentrirana sestavina, zelo varčna v uporabi, razkužuje in ugodno osvežuje.**

SARGOV

KALODONT

D O M A Č I I Z D E L E K

**PROTI
ZOBNEMU
KAMNU**

Jela je sicer dosti . . . . .

. . . . . ampak zaleglo ji je malo!

OVOMALTINE

je znanstvena kombinacija najzlahtnejših redilnih sestavin, ki se nahajajo v mleku, svežih jajcih in sladu z dodatkom kakava zaradi boljše arome. Zato bi morala biti Ovomaltine na mizi za zajtrk in kosilo v vsaki rodbini, kjer so otroci. Ovomaltine ima prijeten okus in se lahko prebavlja.

Zavoček: mali Din 12—, srednji Din 27—, veliki Din 48—.

Nagrade za prvo polletje so razdeljene.

Naši ugankarji so bili to pot res zelo pridni. Nič manj jih ni bilo kakor v drugih polletjih, toda večina med njimi je dosegla tako visoko število točk kakor še nikoli. Saj je bilo med njimi več takih, ki so rešili prav vse uganke, drugim pa je le pri tej ali oni malo izpodletelo. Samo nekaj je bilo ugankarjev, ki ne bodo dobili vsaj kakšne knjige za nagrado, in še to so po večini tisti, ki so se samo enkrat ali dvakrat spomnili in poslali rešitve. Zdaj je žreb že razdelil nagrade. Takole je odločil:

Zlata nalivna peresa dobe naslednji zvesti reševalci, ki so se najbolj izkazali:

Justa Weber, Žalna, p. Višnja gora;

Dušan Vargazon, Ljubljana, Miklošičeva cesta 13/1.

Anton Tement, Vitina Kosovska, Vardarska banovina;

France Potisek, Ljubljana, Cesta 29. oktobra 23;

Mirko Kosi, Maribor, Nekrepova 6.

Razen tega je dobilo še 145 reševalcev po eno knjigo. Zaradi pomanjkanja prostora vseh imen žal ne moremo objaviti.

Vse reševalce prosimo, naj še nadalje pridno rešujejo naše uganke.

Prej ali slej se bo žreb nasmehnil tudi njim, da bodo prišli do svojega zlatega nalivnega peresa. Naš ugankarski urednik jih ima še veliko zalogo!

Ponovno prosimo vse reševalce, naj nam pošiljajo svoje rešitve na dopisnici. Tako bodo zelo olajšali naši upravi pregled, pa tudi sebi bodo prihranili del stroškov za poštino.

Vse tiste, ki doslej še niso pošiljali rešitev svojih uganek, vabimo, da pristopijo v krog reševalcev. Za svoj trud bodo vsekako poplačani, saj bodo dobili za najmanjšo vztrajnost lepo knjigo v dar, morda pa še kaj več. Vse nagrajence pa prosimo, da nam napravijo majhno uslugo in pridobe še kakšnega novega naročnika. To bodo dosegli z nekaj prijaznimi besedami med svojimi prijatelji, nam pa bodo s tem zelo ustregli. UREDNIŠTVO.

Rešitev uganek v sedmi številki

Posetnica: Lastnik kavarne (8).
Skrivalnica: Ptiči se strašila boje le nekaj časa (6)

Vremenska uganaka za julij: začni v sredi pri črki <Č>, vzemi črko <E> nad njo in beri potem v krogu navzven: Če žaba na Urha za dežjem reglja, jeseni bo dosti vsega blaga (8).

Križanka. Vodoravno: matineja, Apenini, tat, nomad, uri, ki, ravan, Don, ataman, očanec, ar, Nevada, Kamila, ujeta, zanamec, Krek, me, raj, Murat. — Navpično: matura, akt, kr., aparaturna, Ra, tetiva, muzej, in, amonijak, Nin, načelen, eno, navada, jim, na, Amur, ako, Edo, era, edinica, očet (15).

Zlogovnica: Brusnica, renta, Elija, zamorec, prepoved, ordinacija, truma. — Brez potu ni medu (8).

Magičen lik: Drava, Razor, Azija, vojak, Araki (6)

Veriga: Kopitar, Tarnopol, Polzela, lavina, naslada, Davorin, Rintelen, Lendava, Vatikan, Kandija, Javornik (9).

Rešitev uganek v osmi številki

Vremenska uganaka za avgust: Če hladen je bil predpust, vroč bo ves avgust (8).

Dopolnilnica.

Mladost je za norost ko mi za strast in naša misel gre skoz božja sita — kadar je presejano, kaj ostane? (8).
Številnica: Gorje mu, ki v nesreči biva sam.

Ključ: svečenik, gram, uboj (6).
Križanka. Vodoravno: nogomet, opora, ma, lava, Emil, Iran, li, moratorij, Abesinija, nec, Mija, Otani, nit, Pavel, mi, naboj, Vid, Ido, delo, Belizar. — Navpično: Soliman, nič, parobek, Pad, Novarec, nabob, Oranas, Ivo, ga, Timotej, ebonit, di, Rija, vez, Emilijan, Mila, Talija, Izidor (15).

Magičen kvadrat: Drama, ravan, Avari, marec, Anica (6).

Skrivalnica: Dobra žena tri ogle hiše podpira (9).

Premikalnica: Melanija, Emilijan, Terzija (8).

Uganke štev. 9

Posetnica.
(8 točk.)

EMA PRESEN

KRALJEVICA

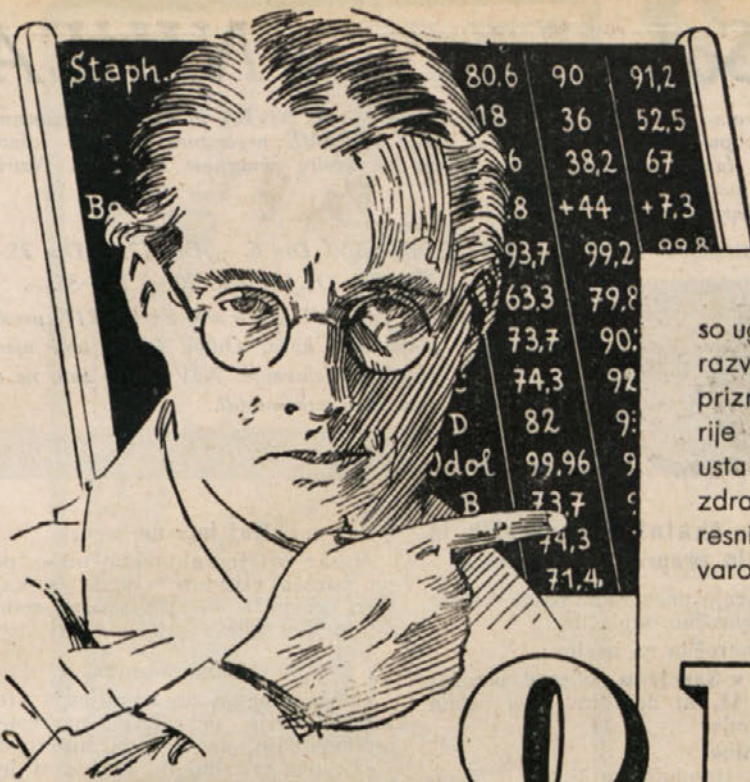
Kaj je njen mož?

Vremenska uganaka.

K D S T K E E J
Z N V E I I N S
I A J S R J M S
A J V O U A A A

Znanstvene raziskave

L83

so ugotovile, da Odol preprečuje razvoj kari. Odol je zaradi tega priznan kot antiseptično in bakterijsko uničujoče sredstvo. Kdor neguje usta vsak dan z Odolom, varuje svoje zdravje. Zato je že splošno znana resnica, da ni pomočka, ki bi tako varoval zobe, usta, žleze in grlo kakor Odol.

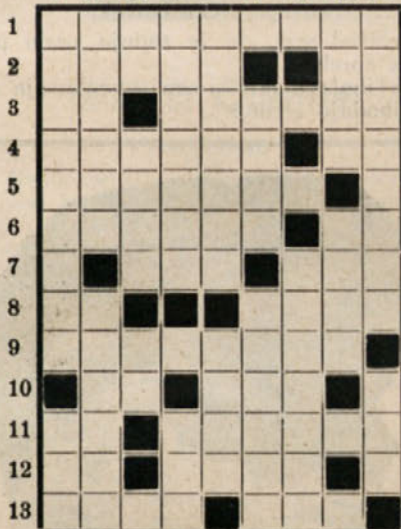
ODOL

ANTISEPTIČNO
TER UNIČUJE BAKTERIJE

(L83) je oznaka še bolj izpopolnjenega Odola, katerega antiseptično delovanje je še v večji meri zvišano. Bakteriološke in klinične preiskave so znanstveno dognale, da Odol uničuje bakterije.

Križanka. (10 točk.)

I II III IV V VI VII VIII IX

Besede pomenijo vodoravno: 1. kamenina; 2. pekovo orodje; egipski bog; 3. sibirski reka; gora v Jugoslaviji; 4. upor; ot; 5. žensko ime; 6. muza; razum; 7. domači izraz za poglavarja družine; predplačilo; 8. pogodna članica; obrtnik; 9. prebivalec dela sveta; 10. veznik; črko mesto; 11. del voza; žensko ime; 12. pritrjevalnica; sve ovni potnik iz stane a veka; 13. romunsko mesto; vladar.

Navpično: I. nevarna kača; pesem; II. star izraz za tlačno; poslanec; III. pesnitev; hrbovi v Dalmaciji; števniki; IV. dalmatinski pesnik; sorodnik; V. boginja maščev lica; kraj v Sloveniji; VI. ednina samostalnika, ki se uporablja le v množini in ki pomeni produkt ognja; varova ee; VII. azijska država; VIII. italijanska reka; planet; IX. oseba iz «Krstja pri Savici»; X. darilo.

Magičen lik. (6 točk.)

A A A A A	1.) obrtnik.
A D D G K	2.) stebel.
O O O O O	3.) potrdilo.
O P R R R	4.) znan fizik.
R R S Z Z	5.) slovenska gora.

Besede se berejo navpično in vodoravno enako.

Dopolnilnica. (8 točk.)

p o o o o r a — o o o v i t j e — o o z o d a
z o o o r e c — o i v a o o e — p t o o e o
k o v o o o c — v o j š o o — b r o o o a
g r — o n o c a — š o u o o

Namesto pik vstavi prave črke, da dobiš besede, nove črke pa ti dajo pregovor.

Izpopolnilnica. (6 točk.)

O K O V S O S A S U V K
* * * * *
E S A S A T O A N A S N

Namesto zvezdic vstavi prave črke, pa dobiš navpično besede, v srednji vodoravni vrsti pa ime in priimek slovenskega pesnika in pisatelja.

Zlogovnica. (12 točk.)

Iz zlogov: an, bee, ble, blo, b o, ci, de, da, drin, e, e, glič, go, go, haj, od, iz, j, ja, je, ke, ko, les, lu, na, na, ni, nje, nost, not, o, o, rav, raz, ste, šang, štir, tro, ve, ve, v o r, vra, zi.

sestavi besede naslednjega pomena: 1. raj, ki je središče našega jadranskega turizma; 2. bolgarsko mesto; 3. srbsko mesto; 4. sadež; 5. italijansko mesto; 6. zasilna laž; 7. cvet; 8. španska reka; 9. ptica; 10. nota; 11. španska pokrajina; 12. leak; 13. slova; 14. južni sadež; 15. srbsko mesto; 16. slovo; 17. gost lničar.

Vse prve in četrte črke, brane od zgoraj navzdol, dajo znan pregovor.

Preden so sedli na električni stol

Skoraj povsod na svetu je na smrt obsojenim dovoljeno izraziti pred usmrtnitvijo poslednjo željo, ki jim jo navadno izpolnijo. Nedavno je izšla v Ameriki o tem knjiga, katere se je prodalo že 800.000 izvodov. Knjiga dokazuje, da se izraža pri moških čisto obsejajski humor, zlasti pri možeh, ki so bolj ali manj računali z rizikom življenja že v trenutku zločina, dočim narakuje ženam ničemurnost najbolj čudne poslednje želje.

Poglejmo tale primer:

«Gangstrska nevesta» si je na zadnjo pot izprosila, da so ji pobarvali lase na «platinovo sinje» ter napravili trajno ondulacijo. Navedla je celo sistem, po katerem naj se ondulacija izvrši in sicer aparat, s katerim se dajejo po navadi ondulirati samo žene milijonarjev, tako da procedura nikakor ni poceni. Čudno! Najbolj čudno pri tem pa je, da so tudi tej želji popolnoma ustregli.

Neka 40letna žena se je zaljubila v kavarni v mladega študenta. Da bi odstranila ovire svojega ljubavnega razmerja, je zastupila svojega moža. Ob sodili so jo na smrt na električnem stolu. Namesto da bi se kesala in pokorila, je imela samo eno skrb: da bi ji dali na zadnjo pot klobuk, v katerem se je seznanila z onim študentom.

Irena Schöderjeva, edina ženska članica bande tihotapcev alkohola, je šla v smrt s «humorjem». Na svojih prepovedanih potih je spravila štiri policiste s sveta. Bila je obsojena na smrt. 24 ur pred usmrtnitvijo si je naročila letnik znanih ameriških humorističnih listov. Poslednjo noč je preživela v smehu in smehljala se je celo še na električnem stolu.

Trikratna morilka Mary Stanley si je želela na zadnjo pot moderne naočnice z roženim obrobkom, ker je spoznala, da jo njen zlati naočnik «dela prestaro».

Bančni vlomilec je do poslednjega trenutka skrbel za svojo brezhibno zunanost. Naročil si je obleko po najnovejšem kroju ter je šel v njej na električni stol. Ker tistih, ki so v celicah smrti, ne brijejo, si je «strnišče» na bradi zakril z belim robcem. Njegov tovariš, ki so ga za hip pozneje usmrtili, je kadil do poslednjega trenutka cigarete. S cigareto v ustih se je dal privezati na stol in s poslednjimi besedami se je pritoževal zaradi slabe kakovosti cigaret, ki se mu jih

Solnce in NIVEA

idealno združena, naredita polt lepo rjavo. NIVEA in solnce se vzajemno izpolnjujeta! Polt, ki je z NIVEA-CREME negovana, omogoča solncu, da lahko zdravilno deluje, hkrati pa odpira nevarnost solnčarice. Natrite se večkrat in izdatno!

NIVEA je res poceni:

NIVEA-CREME: Din 3.50, Din 6.—, Din 12.—, Din 25.—

NIVEA-OLJE: Din 20.—, Din 35.—.

Ker ima NIVEA v sebi EUCERIT, prodre globoko v kožo. Odtod izvira tudi njeno blagovito delovanje. NIVEA se zato ne da z ničimer nadomestiti.

je drznila dati uprava jetnišnice. Mac Pherson, mnogokratni zastrupitelj, si je želel na zadnjo pot nov panamski slamnik. Neki drug vodja gangsterjev si je izprosil živordečo kravato, ker je takšno nosil tudi pri svojih razbojniških podvigih.

Poslednja želja nekega zločinca je bila, da bi se spomini, ki jih je napisal v ječi izdali v edinem izvodu ter razstavili v narodni knjižnici. Tom Levis, ki je umoril svojo nepravo hčerko, si je pred smrtjo najbolj želel še enkratno — manikuro. Toda najbolj čudni želji so ustregli, ko so ustregli želji nekega večkratnega meksikanskega morilca. Izmisli si je, da bi pripravil sebi in svojim soudeležencem «zabavo» s tem, da bi gledali sodnemu dvoru in rablju v svečanih talarjih iz oči v oči!

Proti malokrvnosti, bledici, oslabelosti in pomanjkanju teka je

»FERRODOVIM« preizkušena in zanesljiva zdravilna specialiteta.

»FERRODOVIM« je sladko in prijetno zdravilo za slabotne in zaostale otroke, zlasti za otroke, ki ne marajo jesti.

»FERRODOVIM« je zdravilo za žene, ki po porodu zaradi izgubljene krvi oslabe, kakor tudi za tiste, ki izgubijo zaradi malokrvnosti svoje redno mesečno perilo. Za dober uspeh zadostujejo 2—3 steklenice.

»FERRODOVIM« razpošilja po povzetju Mr. Ph. D. Mriušić, lekarnar v Mostaru (Prim. banovina).

Cena 1 steklenici Din 40.—, 3 steklenicam Din 110.— franko.

Dobiva se tudi v lekarnah.

Oglas reg. pod št. 6682/32.

Alozij Pauschin

zaloga stekla, porcelana, z cal, sl k, svetilk, kamenine in šip za ure

LJUBLJANA

Wolfova ulica št. 6

Telefon številka 3196

Banovinska tkalnica bosenskih in perzijskih preprog v Sarajevu

Vam nudi svoje prvovrstne ročne izdelke tudi na dolgoročno odplačilo.

Pismena naročila na naslov:

Tkalnica v Sarajevu, ulica 6. novembra, št. 11, ki daje tudi vse ostale informacije.

Prodajalnice:

Zagreb, Gundulićeva št. 3;
Beograd, Knez Mihajlova št. 53;
Dubrovnik, Placa kralja Petra.

Za Vaš dom

Vam napravi okna, vrata, lamberije, ograje, vse pohištvo in druga mizarska dela v odlični izdelavi s prvovrstnim izbranim lesom

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

r. z. o. z., Vič, Glince. Telefon 2410.

Egidij Šušteršič

sobni slikar

Ljubljana, delavnica Križevniška 6
stanovanje Gregorčičeva 17b
telefon 31-01

izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela.

Solidne cene! Točna postrežba!

Priporočamo Vam modnega krojača

IVANA MRAKA

LJUBLJANA

Šelenburgova ulica št. 7/1.

Kaj ima na srcu.

Mesar zavije zahtevano meso, potem pa vpraša vljudno: «Imate še kaj na srcu, gospa?» — «Da skoraj sem pozabila, pol kile svinjske masti...»

Uboga soproga.

«Moja žena je res usmiljenja vredna. Ima histerijo, nevralgijo, nevrastenijo, hipohondrijo, nevrozo in hipertrofijo.»

«Za pet ran božjih, in kje si je nabrala toliko bolezni?»

«V slovarju.»

Uspavalo.

Avtor gledališke igre: «Kako ti je ugajala moja premiera?»

Gospod zeha: «Škoda besed, ti si kriv, da je Hermina razdrla zaroko z menoj!»

Avtor: «Kako to misliš? Zakaj?»

Gospod zeha vdrugeč: «Ker se je prepričala, da med spanjem smrčim!»

Nepreviden človek.

«Slišal sem, da je zadnjo sredo pri vas gorelo.»

«Tiho! To je bila samo poizkušnja za prihodnjo sredo.»

RAZIRNA KREMA LA TOJA

omehča brado — se odlično peni — ugodno deluje na kožo — britje z njo je užitek!

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo: CHEMOTECHNA Ljubljana, Mestni trg 10.

Solvolith

Karlovarska raztepalna sol razkraja zobni kamen, kakor razkraja tudi kamenite tvorbe v človeškem organizmu.

SOLVOLITH zobna pasta, dnevno uporabljena, prepreči tvorbo zobnega kamna, ker vsebuje naravno karlovarsko raztepalno sol, ki razkraja zobni kamen.

SOLVOLITH zobna pasta ima trpek, osvežujoč okus.

Že 35 let je preizkušena in zdravniško priporočena!

Zobna pasta

Misli iz Orienta

Pravičnost.

Nekoč je bila velika lakota v deželi. Tedaj je emir zapovedal svojemu upravniku, naj odpre skladišča in razdeli med ljudstvo žito tako modro in pravično, kakor da bi žito delil sam Allah.

Ko so čuli, da je dal emir odpreti zanje svoje zakladnice, so prihajali v velikih množicah od vseh strani, iz najoddaljenejših krajev dežele, ubožni in bogati. In upravnik je delil žito, bogatim s polnimi velnicami, revnim po zrnih.

Ko je emir to zvedel, je dal poklicati upravnika predse. Strogo ga je vprašal: «Kaj ti nisem ukazal razdeliti med ljudstvo žito tako modro, kakor bi žito delil sam Allah?» Tedaj je upravnik odgovoril: «Tako je, o gospod, kakor si rekel. Kar stori Bog, je dobro in prav. In Allah, Najmodrejši in Najpravičnejši, je podelil bogastva tega sveta bogatinom; in kdor ima veliko, temu da še več. Ubogim pa je dal komaj toliko, da si lahko uteše svoj glad. Ali naj bi bil drugače storil, kakor Allah?»

Božja pot.

Ibn ben Ibrahim je šel s svojim petletnim sinčkom mimo ribnika, in deček je padel v vodo.

Ibn ben Ibrahim je premišljal, kaj naj stori. Domislil se je in rekel: «Pohitel bom v Mekko, pokleknil bom na prerokov grob in prosil bom Allaha, naj mi reši sina, da ne utone.»

Nekdo, ki je šel mimo, je slišal te besede in pristopil k njemu, rekoč: «Priatelj, do Mekke je devet in osemdeset dni hoda. Kaj hočeš pustiti sina tako dolgo v vodi, dokler ti prerok ne usliši prošnje? Nima hrane v ribniku in voda bi mu škodovala.»

«Prav imaš», je odvrnil Ibrahim. «Preden pohitim v Mekko, potegnem sina iz vode.» Nato je skočil v ribnik, potegnil sina iz vode in ga spravil domov k ženi, da ga posuše in mu dajo jesti. Ko je videl sina zdravega, se je odpravil na pot v Mekko.

O ženskah v ljubezni in zakonu

Duhoviti esist Chamfort je nekoč napisal:

«Kar se tiče žensk, se mora človek odločiti, da jih ljubi ali pa da jih skuša spoznati — tretjega ni!»

Nekoč je vprašala znana dama Tristana Bernarda, kaj prav za prav misli o zakonu. Pesnik ni maral priti takoj z besedo na dan, ko pa je dama le predolgo silila vanj, ji je rekel:

«Zakon je podoben mišnici. Dokler je miš zunaj, hrepeni po slanini, ko pa je notri, pozabi na slanino in sili ven!»

V neki družbi so vprašali Schopenhauerja, kdo je pametnejši, ženske ali moški. Odgovoril je:

«Ženske, ker vzamejo može, moški pa samo ženske.»

Kraljica Kristina Švedska je nekoč rekla:

«Rada imam moške, ne ker so moški, ampak ker niso ženske!»

Ko so velikega, a nesrečnega državnika Thomasa Morusa vprašali, kaj misli o zakonu, je rekel:

«Kdor se oženi, je v podobnem položaju kakor človek, ki hoče seči v vrečo, kjer je med sto kačami ena sama jegulja, in hoče poiskati to jeguljo. Sto proti eni je verjetnost, da bo potegnil iz vreče — kačo!»

Voltaireja je vprašala neka dama, zakaj v nebesih ni zakonov.

«Prav preprosto», je odvrnil veliki mislec. «Po pravih sorazmerja. Saj tudi v zakonu ni nebes.»

«In kaj mislite vi, general?» je vprašala francoska pisateljica gospa Staelova Napoleona o neki politični zadevi.

«Gospa,» je odvrnil Napoleon, «ne maram žensk, ki se vtikajo v politiko.»

«Sicer imate prav», je dejala gospa Staelova. «Toda v državi, kjer so še ženskam sekali glave, ni nič čudnega, če ženske vprašajo, zakaj so to delali.»

*Priznanite
se za jesen*

NOVOSTI ZA JESEN 1936
ZA DAME IN GOSPODE —
ANGLEŠKO BLAGO —
MODA IN ELEGANCA

F. K. S.

MANUFATURA

Souvan

MESTNI TRG 24

V mestu gorijo luči

France Bevk:

Prijatelj

1936. Leto X.
Štev. 9 - September

Nadaljevanje.

Nad tem vprašanjem, s katerim je obžalovala nekaj zamujenega, se nič ni zdržila. Priznala si je, ne, le v svojih najtajnejših mislih si je priznala, da ji je ta fant že po svoji vnanjosti ljubši od Primoža. Kazal je uravnovešenost značaja, vzbujal je zaupanje. Ob njem, se ji je zdelo, bi se počutila mirno in varno. Morda je to samo občutila, a bi bilo v resnici drugače.

Zaradi misli na Lojzeta je začela opazovati Primoža z nekoliko ostrejšim očesom. Opazila je na njem marsikaj, česar prej ni videla. Toda to ni moglo izpremeniti njenih občutkov do njega. Ne bi ga mogla več zapustiti, četudi je bila nekaj dni vsa zmedena in razdvojena. Nazadnje se ji je zdelo, da vse skupaj doživlja le v sanjah. Sanje, ki so težke, a obenem sladke. Rada bi se bila prebudila iz tega stanja, hkrati se je bala tega prebujenja.

In nazadnje tisto pismo... Bilo je drobno, črke lepe, okrašene, kakor da so naslikane na papir. Primož ji nikoli ni pisal nobene besede. Iz kratkih vrstic je dihala toplota, fant ji je neprikrito razodel svoja čuvstva. Vabil jo je na sestanek. Naj pride, je končal pismo, ako že ne zaradi njega, zaradi sebe. Povedal ji bo nekaj važnega; preveč jo ima rad in preveč se mu smili, da bi ji mogel zamolčati.

Če bi ne bilo tistih zadnjih besed, bi bilo pismo povzročilo Kristini največje muke. Nagonsko je razumela, da gre tu za Primoža. Zamislila se je nekaj trenutkov, nato se je zasmejala. Toda njen smeh je bil grenek, ni ji prihajal iz srca. Bila je razburjena. Laskalo ji je, da jo snubita kar dva fanta, toda izpod skorje tega občutka je vstajalo nekaj temnega in jo plašilo. Izprehodi, besede, objemi, poljubi — na Primoža se je čutila neizbežno navezano. Ta navezanost, skoraj odvisnost, se ji je zdela prej sladka, zdaj je bila združena z grenkostjo.

Odločila se je, raztrgala pismo na drobne koščke in ga vrgla na ogenj.

Ko je naslednjo nedeljo slednjič ostala sama v kuhinji, je bila vsa vznemirjena in srečna. Sedla je k ognjišču, naslonila zrealce k loncu in si skrbno navalovila lase. Obula si je tanke nogavice, nataknila si je nove čevlje. Obleka svetlo-modre barve se ji je tesno oklepala prsi in bokov. Pogledala je po sebi, od radosti ji je vzdrhtelo srce.

Kaj bi rekla mati, če bi jo takšno srečala na vasi?

Zamežala je. Ni več mislila na dom in na mater, drugačne predstave so šle mimo nje. Porajale so se ji misli, ki so ji odpirale slutnje dotlej neznanih skrivnosti in ji prebujale drget. Zdržnila se je in dvignila glavo. Bilo je že pozno, morala je zdoma.

Že je tekla po stopnicah, ko je nenadoma obstala.

Spomnila se je Nine, ki je bolna ležala v svoji sobi in hiralala od dne do dne. Vsa zapuščena, bleda, z vročičnimi očmi je ležala na postelji. Ni tožila, bila je vsa vdana v svojo usodo samotnega umiranja.

Pred seboj je videla temne stene sobe, v kateri je dišalo po bolniškem potu, po zdravilih in zatohlosti. Bolnici, s katero se je bila dodobra sprijateljila, je bila obljubila, da jo bo obiskala vsak dan. Smilila se ji je, vendar si je kdaj pa kdaj le iztežka utrgala nekaj minut, da je stopila k nji. No, starka jo je gledala brez očitania, z modrim nasmehom na ustnicah, in poslušala njene izgovore. «Saj vem, mlada si», je nekoč vzdihnila. Zdaj ji ni več ponavljala zgodbe svoje varane mladostne ljubezni. «Da bi bila jaz na tvojem mestu!» je rekla. Težko je umirala.

Zadnji teden je bila Kristina tako zaverovana sama vase, da starke več dni ni obiskala. Tega se je zdajci spomnila, samoočitanje ji je kakor vroča kaplja kanilo v srce. Vendar se v tistem trenutku, ko bi bila vsa drhteča rada vsakomur dala nekaj svoje sreče, ni mogla odločiti, da bi se okrenila in stekla v podstrešnico. Zgoraj je prežala smrt. Z ulice so prihajali glasovi življenja.

Nič več ni pomišljala, stopila je na solnce; v tistem trenutku je na starko že na pol pozabila. Postala je sredi ulice in se oddahnila. Malo prej je bila skoraj pozabila, da ima novo obleko, da je vsa svatovska, ne samo po svoji vnanjosti. Saj se je kar blestela v dnevni svetlobi. Zemlja, nebo, vse je bilo eno samo lesketanje, ki ji je prehajalo še v kri in v dušo.

Še je pomislila na Lojzeta in na njegovo pismo. Pred očmi ji je poblisknila postava fanta, ki jo čaka tam zadaj, na cesti, ki vodi na staro pokopališče. Vse to le kakor blisk, ki se iznenada prikaže iz mraka in izgine. Ko je stopila po ulici, je bila že odločena njena pot.

Stresnila je z glavo, kakor da je vrgla s sebe vse, kar jo je razdvajalo. Komaj rahlo se je zavedela, da je stala pravkar na važnem razpotju življenja in da se je odločila naglo, brez globljega pomisleka in boja.

Srečala je Rozalko. Tisti dan bi se ji bila najrajši izognila, toda ko je zavila v drugo ulico, je iznenada stala pred njo. Ni je obiskovala, kdaj pa kdaj sta se srečali, se ustavili, izpregovorili nekaj besed. Odkar je Rozalka rodila, se nista več videli.

Bila je izpremenjena. Nič več dekliškega ni bilo na nji, upadla in bleda lica so jo delala resno, nekam utrujeno. Pred seboj je potiskala voziček z dojenčkom in puščala moža za korak za seboj.

Kristini se je začudila na vsa usta.

«Glej,» je rekla; «saj bi te skoraj ne bila spoznala.»

Dekle se je čutilo polaskano. Zamomljalo je nekaj nerazumljivega in zardelo. Govorili sta vsakdanjosti, ki so v navadi, kadar se srečajo ljudje iz iste vasi. Ali je bila Kristina kaj doma? Ne. Ali ji kaj pišejo od doma? Nič posebnega.

Kristina je bila nestrpna, mudilo se ji je.

«Ciril te čaka», ji je slednjič povedala Rozalka.

Kristina se je tako na vso moč zavzela, da tega ni mogla prikriti. Za hip ji je bilo, kakor da jo je nekdo s pestjo sunil v srce. Ni si mogla tajiti, da je kdaj pa kdaj mislila na tega fanta. Mati ga ji je omenjala v vsakem pismu. Da izprašuje po nji. Saj tega ni hotela verjeti. Verjela je le, da jo hočejo s takimi besedami priklicati nazaj iz mesta. Temu se je nasmihala. Odkar je imela Primoža, se je nalašč izogibala vsaki misli na Cirila. Do konca ga ni mogla izbrisati iz srca.

«Kje je?» ji je nehote prišlo z jezika.

«Tam spodaj, na glavnj ulici.»

Vsa vznemirjena se je naglo poslovila. Srce ji je utripalo. Rada bi bila šla daleč proč, kam iz mesta, a je morala prav po glavnj ulici.

Bala se ga je srečati, a pričakovala je, da ji bo izza naslednjega vogala stopil nasproti. Sama ni vedela, zakaj je tako razburjena. Spomini? Ob misli nanj je čutila nekaj drugega kakor ob misli na Primoža ali na Lojzeta. Z njim je bil spomin na mladost, omamen duh domačih pobočij. Toda — zakaj ji prav ta dan stopa na pot? Ni mogla biti resno huda nanj, rahlo ga je pomilovala. Ubožec, zakaj se ji le opleta okoli nog? Kaj naj mu reče, ako ga res sreča? Skoraj sramovala se je svoje nove obleke. Srčno si je želela, da bi ga ne srečala.

In ga je zagledala prav v tistem trenutku. Stal je na vogalu ulice in se kakor izgubljen oziral na vse strani. Kmečki fant, nekoliko neroden, eno roko je tiščal v žepu. Bil je veselo presenečen, ko jo je zagledal. Najbrže ni niti upal, da jo bo res srečal. Pridržan nasmeh mu je izpreletel lica.

«Ti tu?»

Naredila se je ravnodušno, kakor da je srečala znanca, nič več. Stopila je k njemu in mu dala roko. Njegova je trda in raskava za trenutek obvisela v njeni dlani.

«Jaz», je rekel; še glas mu je bil raskav, ni mu gladko šel iz grla.

«Sam?»

Morala je nekaj govoriti. Ali naj bi samo stala in ga gledala? Ni vzdržala njegovega pogleda. Medtem ko jo je Ciril ostro meril, se mu nobena poteza na obrazu ni zgenila. Ni mogla razbrati, ali mu taka, na pol gosposka, ugaja ali ne.

«Nisem sam», je odgovoril čez trenutek. «Tudi Tine je prišel.»

Tine je bil njegov brat, ki je bil dve leti mlajši od njega.

«Kje pa je?» se je ozrla.

«Z Anko govori. Čakata me.»

Z Anko? Začudila se je. O nji si ni mogla misliti, da bi kdaj govorila s katerim fantom.

S Cirilom nista mogla ostati na mestu, krenila sta po ulici, hodila drug ob drugem. Kristina bi se bila najrajši poslovila, hitela je dalje, a ni mogla, ni imela moči. Izgubila je besedo, se ozirala okrog in vedno bolj spešila korake.

«Kam se ti tako mudi?»

«Saj se mi ne», je upočasnila hojo. Trudila se je, da bi bila ravnodušna. «Kaj pa je doma novega?»

Pripovedoval ji je, a ona ga je komaj poslušala. Njegov glas ji je kakor daljna godba zvenel v ušesih. Zagledala je Primoža, ki je stal ob drevoredu, se pačil v usta in se s paličico udrihal po hlačah. Kri ji je planila v lica. Da bi le Ciril ne opazil njene rdečice in njenega drhtenja!

«Iti moram», se je ustavila in mu ponudila roko.

Presekala mu je besedo. Fant je bil začuden, a ji je brez obotavljanja segel v dlan. Kristina je čutila, da je s tem za vedno vse pretrgano med njima. Čutila je tudi, da fant še vedno stoji na mestu in gleda za njo, ki se ni ozrla, kakor

bi se bila rada. Na svoje oči bo videl... Naj! Tako je še najbolje. Ona bi mu ne mogla povedati. Raznesel bo po vasi. Naj! Zdaj ji je bilo vseeno.

In vendar ji ni bilo popolnoma vseeno. Ni mogla biti ravnodušna nad tem, kar se je zgodilo. Čutila se je negotovo, osamljeno, bila je polna nekkih zlih slutenj. Nekam težko ji je delo, da stoji Ciril tam na vogalu ulice in ga grabita žalost in jeza. No, nazadnje si bo potegnil klobuk na oči in odšel. Če bi bilo na vasi, bi zavriskal in položil v glas vso jezo in bridkost.

Primož jo je mrzlo sprejel. Meril jo je skozi rahlo sklopljene veke, kakor da jo s pogledom prodira do dna. To vedenje jo je užalilo. Odšla sta po cesti in molčala.

Čez dolgo se je oglasil Primož.

«Kdo je tisti, s katerim si govorila?»

«Nekdo iz naše vasi.»

«Tvoj fant?» jo je po strani meril pogled.

«Še malo ne.»

Bilo ji je čudno grenko pri srcu. Ali ji verjame? Pripravljena bi mu bila tudi priseči. Primož je bil resen, zamišljen. Pogledovala ga je vedno pogosteje, z vedno večjo skrbjo, molk jo je dražil. Poleg tega je bila užaljena, da Primož ni opazil njene obleke. In če jo je opazil, da tega ni izrazil z besedo. Sklenila je pri sebi, da ne bo izpregovorila prva, a ni mogla več molčati.

«Grdo je, da nečesa nisi opazil», je rekla.

Pogledal jo je od glave do nog in se ji nasmehnil. Čutila je, da mu ugaja. Bila je srečna, teža ji je padla raz dušo.

Primož je segel v žep in ji s skrivnostnim nasmehom na obrazu nekaj stisnil v roko.

«Na», je rekel.

Na dlani ji je obležala drobna, zlata verižica s pozlačenim medaljonom. Ni bila nova, to se ji je poznalo, toda Kristina tedaj ni mislila na to. Takega daru niti v najdrznejših mislih ni pričakovala. Hvaležna je pogledala fanta in nekaj izječljala v zahvalo. Prazen medaljon jo je rahlo razočaral.

«Ali nimaš slike?»

«Ne», je nejevoljno stresnil z rameni. «Obesi si na vrat!»

Bil je razburjen, toda Kristina ni utegnila razmišljati, kaj mu je. Pripela si je verižico, ki jo je kakor solnčni žarek božala po vratu, čutila jo je do srca.

Nehote, kakor na ukaz svoje notranjosti, se je privila k fantu. Ta jo je zgrabil pod roko, ni se branila.

Potapljala sta se vsak v svoje občutke in misli.

«Ali ne greva plesat?» je vprašala Kristina, ko je opazila, da sta zašla že skoraj na polje.

Primož se je ustavil in gledal nekam čez njive, ki so se kopale v dnevni svetlobi.

«Pa pojdiva!» se je odločil. «Pozneje se bova nekoliko izprehodila čez polje, ne?»

Da. Le prikimala mu je. Čutila je, da je vsa njegova in da bi mu v ničemer ne mogla ugovarjati. Toda bila je vesela le na pol, pol radosti ji je tonilo v neznanem občutku strahu in slutnje, ki ji je kakor kamen legla na dušo. — — — —

Bilo je že pozno, ko se je vračala. Skoraj tekla je po neobljudenih ulicah, na katerih so gorele le še redke luči. Nič več ni mislila na svojo novo obleko, še na zlato verižico z medaljonom je bila pozabila. Prsi so ji bile navrhane od nasprotujočih si občutkov radosti, bridkosti in groze. Solze, kakor da jih nosi na dlaneh in se boji, da se ji vsak hip sesujejo v cestni prah.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Maharadža je potoval po Evropi

Kapurtalski maharadža se je naveličal razkošnega življenja.

Sit večne lenobe in plitke lahkoživosti je sklenil preživeti pol leta v Evropi, da se razvedri in da zapravi vsaj tri milijone frankov.

Da ne bo nadlegovan in da bo čimbolj nemoteno lahko užival Evropo, je sklenil vzeti s seboj zelo majhno spremstvo. Samo svojega zakladnega ministra, osebnega tajnika in zvestega slugo Alija. Da, celo svojo najzlahtnejšo ljubico in svojega plemenitega arabskega hrta je velel ostaviti doma v prebelem tihem dvoru ob sinjem jezeru, v senci opojno dehtečih dreves in cvetnih grmičev.

I.

Ladja je priplula iz Indijskega oceana v Sredozemsko morje in se je zasidrila pred Neapljem. Meglen, deževen januarski dan je bil, tako neizrečeno žalosten, da je razočarani maharadža do kraja obupan stal na kljunu svoje jahte in premišljal, ali naj da na mestu odvezati konopce in odriniti nazaj proti solnčni Indiji. Prav zares, tolikšno je bilo razočaranje, preden je njegova noga sploh stopila na trda tla sloveče, opevane Evrope.

V najbolj gosposkem hotelu «Savoju» so eksotičnemu gostu, o čigar bogastvu so sklepali že po samem suhotnem, izpitem obrazu, stregli z najglobljimi pokloni in so mu sladko in laskavo priporočili izlet na ognjenik in v sinjo jamo. «Oslarija!» je pomrmral maharadža skozi zobe. Ležeč na prostranem divanu je dalje streljal s pištolo rdeče in sinje in srebrne steklene krogle, postavljene namesto zamaškov na vratove šampanjskih steklenic... Ko je postrelil vse krogle, je pozval polizanega vrhovnega natakara, ki mu je bil dodeljen in je na hodniku po cele ure prežal na rdeči svetlobni znak odličnega gosta.

«Vaša visokost zapoveduje?»

«Mmda... povejte mi vi, natakar, ki ste morda najpametnejši v vsem hotelu, če že ne v vsej Italiji, ali v Neaplju res ni nič pametnejšega početi, kakor vzpenjati se do smrdeče luknje na Vezuvu ali pa jadрати po nemirnem morju do sinje luknje? Anti se nisem zadosti nabljuval že doslej na dolgi morski poti?»

«O da, visokost, prav ponižno vam lahko svetujem kaj drugega. Marsikaj je pri nas zanimivega, česar tuje ne vidijo in ne smejo videti. Na primer: naša prava revščina...»

Prekanjen in vljuden kakor vsi laški natakari je postrežnik nadaljeval, ne da bi se brigal za mrke gube, ki so se jele mrščiti na visokem čelu uglednega maharadže: «Dovolite, visokost, da vam predstavim sebe in svojo usodo! Dvanajst otročičev mi čivka doma v siromašni luknji. Dvanajst lačnih kljunov se venomer izteza, da jih nakrmiva z ženo — pa ni kje vzeti, ni kje vzeti. Plača? Je prav za prav nimam. Napitnina? Visokost, tudi visoki gostje so umazani. Krasti? Se ne spleča. Dandanašnji dragulji so vsi ponarejeni...»

Zanimiv kavelj, tale natakar! Toda njegova presilna gobezdavost, ki so jo spremljale kar najbolj navajene kretnje mrtvaško belih rok v črnem fraku, se je maharadži na mah strašansko priskutila. V omarico ob divanu je segel po pest zlatnikov. Vrgel jih je po parketu, da so žvenketaje nekajkrat odskočili od tal in se koj nato zapovrstjo — ko da jih je pozobala kokoš — znašli v tistih hlastnih, belih rokah jetičnega natakara.

«Neapelj je do smrti dolgočasen!» je pri večerji hlipal maharadža blagajniku. Nato se je obrnil k tajniku: «Jutri zarana odpotujemo.»

«In kam izvoli vaša visokost?»

«Nu, poizkusimo še nekolikanj z Nico, mmda.»

II.

Ko je jahta brzela ob ugodnem vetru po mirni gladini Tirenskega morja, je sedel maharadža zavrt v težak svilen plašč v naslanjaču na solncu in je spotoma premišljal, na kakšne načine bo v Nici zapravil vsaj četrtr milijona frankov. Poizkusil bo srečo v Monte Carlu — mmda, tu se bo lahko grdo posmehoval starim strastnim igralnim kozam, ki večer za večerom prežijo ob ruleti. Potem — kakšen balet si povabi v svoj salon in ga napoji s šampanjcem, da bodo pomnili, kako zna gostiti kapurtalski maharadža, kadar potuje nespoznan. In golobčke bo streljal — ta slast ubijanja mori vse bogataše, ki se dolgočasijo... Ni mogoče, da bi Nica razočarala! Tam je karneval doma, tam je doma veselje bogatih. V zadovoljnem pričakovanju, kakršno ga že dolgo dolgo ni tako prijetno vznemirjalo, si je maharadža lahko mel svoje dolge, suhljate roke.

Še tisti večer potem, ko je jahta pristala na rivieri, v zatišju azurne obale, se je kapurtalski maharadža v prekrasnem apartmanu hotela «Anglettere» vrgel v frak, potisnil v žep listnico s tri sto tisoč franki in velel livriranemu šoferju pognati črni packard naravnost pred Kazino.

Pristopil je k igralni mizi. Sledil je nekaterim okretom rulete. Nato je začel staviti. Zdaj na črno, zdaj na belo — kakorkoli mu je slepo padlo v glavo.

Prekleta smola — venomer je dobival!... Saj ni šlo toliko za bore stotake in tisočake, ki so mu pripadli, — klati ga je začela jeza, da ne more uživati ob grabelživosti starih aristokratskih babnic, ki jim je bil pripravljen žrtvovati tri sto tisoč frankov. Srdit se je zdajci odločil za visoko stavo. Za 200.000 frankov vložka. Pozorneje kakor vsa ta pisana rokovnjaška drhal okrog rulete je sam strmел v odskakovanje bele kroglice — in se je spet enkrat bridko razočaral. Dobil je, dobil cel milijon frankov...

Kaj mu je še ostalo to noč za zabavo? Nič drugega, kakor balet pariške opere, ki je bil nekaj dni prej prispele gostovat na riviero. Maharadža ga je to noč povabil v svoj razkošni apartman v hotelu «Anglettere».

Plesala so lepa dekliška telesa. Kakor nema pesem je bilo ritmično valovanje udov in gibov. Maharadža

se je grenko smehljaj. Tleskal je z desnico ob levo dlan, da se je čulo kakor odmev iz dalje. Njegove izpite, otožne oči pa so se zazrle v prelepo balerino, ki je plesala tik pred njim. Videla se mu je kakor lotos, sveti cvet. Samo njo je še gledal. In si je pozelel njegova objema to noč, to toplo predpomladno noč na rivieri.

Po njegovih željah se je vse lepo razteklo: obilni šampanjec in razigrana družba. Močno razposajene so se razkokodakale balerine iz hotela. Pri maharadžu je ostala ena sama. Ona lepa, ki je bil nanjo vrgel oči in ji je bilo ime Ivona. Bila je nežna in priljudna, in maharadža dolgo ni prišel do besede. Ko sta se namočala in naljubila, je rekel maharadža:

«Na tisoče lepih žensk, čarobnejših od mesečine in z očmi, lepšimi od zvezd pomladne noči, mi je podložnih v daljni deželi lotosovega cveta. Toda nad vsemi si mi najdražja ti, ki si sama živ lotosov cvet. Reci eno samo besedo ljubezni, in moja žalost bo ozdravljena za vekomaj.»

«Oh da,» je zagostolela nežna Ivona in je vzdihnila, kakor znajo vzdihniti dekleta, ki ne ljubijo s srcem, temveč s pametjo, — «oh da, tudi jaz še nisem srečala človeka, ki bi bil tako lep, tako imeniten, tako bogat. V tisti daljni deželi gotovo nimaš samo lepih žensk, temveč tudi lepe dragotine in mnogo denarja. Zakaj brez tega tudi ljubezni ni — pri toliko lepoticah! Ali nisem ugenila? Glej, jaz pa nimam drugega kakor v podstrešni sobi siromašno mater in med slikarji nekoga, ki me bo oženil, če bova kdaj tako bogata, da bova lahko brez dela živela. Kaj mi lepota, ko nimam draguljev!»

Neverjetno ljubo je našobila drobna usta in presneto malo mar ji je bilo, ko so se bledemu maharadžu namrščile dolge črne obrvi. Ne besede ni rekel, izpod svilene košulje si je z vratu snel tanko platinasto verižico, na njej je visel njegov talisman sreče, velik dragulj, tako blesteče obrušen, da so se iz njega svetlikali izpreminjasti žarki kakor iz drobnega solnca. Ni ga obesil lepi Ivoni okoli vratu, ne, stisnil ji ga je v prebelo, drobno ročico, kakor se daje siromašnemu plačilo.

Lepa Ivona je odšla iz hotela prav zadovoljna.

Drugi dan je maharadža globoko zamišljen — o j da, lahko bi rekli: povsem razočaran — zapustil Nico in sinjo obal...

III.

Ekspresni brzeč je sopihal proti Parizu, kjer je življenje nekaterim omamno lepo. «Pri moji veri,» je na vožnji premišljal maharadža, «že nekaj dni se obiram po Evropi, pa skoraj še ficka nisem zapravil in nič veselega doživel. Ala bonheur, ali kako pravijo preklicani Francoti, poizkusimo v Parizu!»

Bolj od lepotic in muzejev si je maharadža v Parizu pozelel izbranih dobrot francoske kuhinje. V hotelu »Ambassadeur« mu je sam direktor priporočil nočni lokal na Montmartru, kjer pozno v noč strežejo z najboljšo izbrano divjačino. Očarljivo lepo je tam, zares. Po ložah za težkimi zavesami so se tisto noč mastili gostje, pritepeni v Pariz z debelimi mošnjami denarja z raznih koncev sveta. Kakor ob vzhodu solnca, se je razlivala svetloba po dvorani iz skritih neonskih cevi in zastrtih reflektorjev. Iz za zaves so se jemali pari kakor prikazni iz mraka in so plesali sredi dvorane

na veliki okrogli stekleni plošči, ki je bila od spodaj razsvetljena. Čudovito milo so pele gosli v rokah mladega, zalega fanta na rdečem odru.

Maharadža se je bogme slastno nakrmil z divjačino v žolti omaki in z nešetimi jedili, ki so jih bili strežaji nanosili poleg. Do polnočne ure je jedel in po malem zalival, potem je začel piti... Praznil je brušene kozarce in jih neusmiljeno treskal daleč ob steno. In dolgo ni vedel, kaj ga v prsih prevzema, v glavi razvema. Nazadnje je uganil: ne pijača, ta mila pesem gosli! Skrivnostna sila je v rokah, ki izvablajo strunam take melodije, — tako je glasno sodil maharadža in izpraznil in razbil še tri brušene čaše. Zdajci se je na rdečem odru oglasil plešast gospod, da bo zabaval družbo z bebastimi gosposkimi dovtipi, z duhamornimi bistrinami. Pijan mu je maharadža mignil k sebi in mu nekrščanko zagrozil:

»Pri vseh vaših krščanskih bogovih vaš rotim, gospod, da nehate s svojimi budalostmi. Takoj in na mestu — sicer bom streljal!... Kaj je vaša beseda nasproti goslim! Zločin, posilstvo!»

Plešasti gospod, ki so mu rekali konferansjé, se je grenko nasmehnil in prikimal:

»Razumel, ekscelenca, se popolnoma strinjam z vami in sem vam docela na uslugo. Ali vam smem zaupati? Bil sem nekoč virtuoz tudi jaz, talent, ki so mu obetali slavo in bogastvo. Pa ni bilo ne enega, ne drugega. Zakaj ne? Kako naj bi se bil dvignil brez podpore zanesljivih, dobrih rok! Menite, da bo drugače s tem našim mladim virtuozom? Moj sin je, gospod! Najboljši študent na akademiji, skladbe vam piše, pa jih ne more založiti, nevesto ima, pa se ne more poročiti. Cele noči preigra tu, da se gospoda zabava in pleše, pa ga ni med njimi, ki bi se izkazal mecena. Da, mečena!»

»Ista pesem, vsepovsod v Evropi ista beraška pesem«, je mrmral maharadža vinjen predse. Nabito svojo listnico je izvlekel iz žepa in jo butil na mizo: »Poravnaj moj zapitek, starec, drugo vzemi! Zase in za muzikanta! Ne imenuj me mecena, starec, prepovedujem si žaljivke sredi Pariza. Ne vračaj mi, bedak, jaz nisem usmiljen! Jaz sem maharadža iz Kapurtale...«

IV.

In spet je maharadža nadaljeval pot. Ne bom vam pripovedoval, kako so ga sprejeli na Dunaju, v slovečem mestu popevčic in sladkih devojčic. Duhoviti in iznajdljivi, kakor jih je sam Gospod dal, so Dunajčani mahoma razkrinkali njegov inkognito in so hoteli maharadžo na vrat na nos oženiti z lepo prodajalko, kamor je šel izbirat sive popotne rokavice... Z letalom je maharadža pobegnil v Budimpešto. Jojme, tu so mu koj prvi dan neusmiljeno začinili jedila s papriko, samo zato, da bi pomnil državico, ki se ji gode nezaslišane krivice. Preden je pobegnil, so ga obsuli z dokumenti o krivičnih mejah, s podobami madžarskih lepotic in z izvlečki iz različnih operet.

Namesto šestih mesecev je prebil kapurtalski maharadža v Evropi celih sedem dni. Ko se je iznova zaupal svoji jahti in krenil od evropskega brega, je začutil pravo srečo, kakor še nikdar nikoli v svojem življenju.

SVIDENJE

Kratki tedni oddiha so minili.
Vrnila sta se v mesto.
Ona je bila na morju, on v planinah.
Tako sta se bila dogovorila že su-
mladi, ko sta začela ugibati, kje preži-
vita letošnji dopust.
Ljubita se.
Ni ga poldneva in večera, da bi ne
pokramljala. Toda za počitnice sta se

ločila. Njej je zdravnik priporočil, da
se okrepi na jadranskem solncu, njega
je pogum gnal v gorenjske stene.

In še to je bil važen vzrok, da sta po-
čitnice delila:

«Ko se vrneva v Ljubljano,» je ona
cele tri mesece veselo žgolela, «si bova
imela toliko, toliko lepega povedati!
Tega se neznansko veselim.»

In vsak večer ples . . .

Slovo.

Ali se še spomniš? . . .

In zdaj sta tu. Spet v Ljubljani. V kavarni.

Toda beseda ne najde besede.

Bilo je toliko lepega, da ne vesta kje pričeti.

Ko se jima naposled razveže pogovor, se ona izgublja v samih majhnih neznatnih dogodkih, ki so komaj vredni omembe.

On se ji smehlja in suho našteva imena polic in grebenov, ki se je bil nanje vzpel.

In spet molčita.

Naposled se ona opogumi in vpraša tiho in skrbeče:

«Pa si ves čas kaj mislil name?»

«Mislil... Ves čas... In ti?»

«Oh!»

To je bil voz, ki ga je kazalo ob svidenju hitro razvezati.

Vsi zaljubljeni se tako izprašajo, kadar se po dolgem času spet sestanejo.

Dovolite, ali niste bili tudi vi некоč zaljubljeni?...

No, prosim!

„Veš, toliko jih je bilo, pa nobenega še pogledala nisem . . .“

Nočno srečanje

*M*ož sklanja glavo k tlom. Tako stopa po pločniku. Avtomobili hite na obeh straneh in besne tik mimo njega.

Potem obstane in zavije med množico. Ne čuti, da ga ljudje od vseh strani sujejo.

Dalje gre in podzavestno.

Spetle luči izginjajo — mračna postaja cesta — ulice so ozke, temne.

Sive so dolge, visoke hiše — sivo je vse mesto — sivi so obrazi ljudi.

In potem izgine vse:

Mesto — hiše — ljudje.

Pot postane strma — dolga polja leže pred njim.

Daleč vsaksebi stoje velike svetilke in sipljejo medlo luč.

Soj luči pada v vodo, ki leži mrtvo pod njim. Kakor mrtvaška lučka se lesketa umazana vodna površina.

Deset metrov dalje — tema.

Možak gre po strmi poti navzdol. Poklekne pred vodno gladino. Dolgo strmi vanjo.

Počasi se dvigne — napravi še pol koraka.

»Ne storite tega!« pride iz teme šepetajoč glas.

Možak mirno obstane.

Zmota — domišljija — privid?

Ne! Resničnost!

»Ne storite tega! Škoda bi bilo.«

Možak pogleda kvišku in opazi obrise temne postave. Pred njim stoji, da bi jo lahko prijel. Toda njenega obraza ne more razločiti v temi.

»Kaj je škoda?« vpraša od življenja utrujeni mož.

»Škoda je zapreti življenje. Življenje ni tako važno, da bi ga bilo vredno zametavati. Ljudje verjamejo v svoji majhnosti in nevednosti, da jim življenje nekaj pomeni. In kaj je to življenje? Nekaj let — tisočinka sekunde večnosti. In ta kratka doba naj kaj pomeni? Smešno! Samo večnost je pomembna. In večnost je smrt.«

»Čuden možak!« si misli samomorilec.

Tujec pa se smehlja. Skozi temo vidi, kako je od življenja utrujeni mož v dvomu.

»Zakaj naj bi bil čuden?« vpraša glas. Mehko zveni, a vendar ukazovalno.

»Ljudje so čudni. Pred življenjem beže, in vendar ga ljubijo. Ker je pač igra. Tekmovanje z zaprekami. Če je kakšna zapreka previsoka, izgube veselje do igracije in jo zavržejo. Ali ni pri vas tako?«

Utrujenec molči.

»Smrt iščete, ker vas je neka ženska zapustila. Ali ne? Ljubite jo. Zdaj ne mislite na to, da je še milijon žensk na svetu. Samo na smrt mislite? In bogati bi bili radi, pa nimate ničesar...«

Samomorilec strmi. Kdo je neznanec?

Mirno, enakomerno prihaja glas kakor od daleč:

»Nekaj umazanih bankovcev, in rešeni boste. Pozabili boste na vodo, ki se lesketa pred vami. Samo žensko morate videti — dvoje vročih oči, ki se vam bodo smehljale, in takoj boste pozabili, da je na svetu še neka druga ženska, zaradi katere ste se hoteli ubiti?«

Samomorilec povese glavo. Sram ga je. Hladen veter ga pretrse. Čuti, kako ga nekaj gladi po rokah. In potem začuti še to, da drži nekaj v pesti.

Papir! Denar! Šumeči bankovci! Cel šop!

Tujec! On mu je vtaknil denar v roke. Zastonj ga išče. Neznanec je izginil — skrivnostno, kakor je prišel.

In možak se vrne po svoji poti.

Po strmih griču, čez polja — proti predmestju.

Obločnice gore — hiše strme v višave — vse mesto je živo, lepo, zadovoljno...

Neka ženska se mu približa. Zdaj, pod obločnico vidi; vitka je, mlada in dvoje lesketajočih se oči ima.

K njej stopi...

Ob bregu reke stoji smrt.

»Dosti svoje moči sem izgubila«, mrmra. »Strašno je, kaj počenjajo ljudje z menoj.«

In potem se odpravi na pot — k postelji hudo bolnega starca, da mu prinese odrešitev.

*Skrb abesinske matere.
Amuleti naj obvarujejo
njene otroke vseh
nesreč.*

ALI JE V AFRIKI REŠITEV?

Kolonialna mistika in suha dejstva.

Po uspehih Italije v Abesiniji se je lotila mladina mnogih dežel prava kolonialna mistika. Ta občutek, da leži rešitev sveta v kolonizacijski mistiki, je neposreden odmev evropskega položaja, ki je

postal tako zamešan in nepregleden, da ne more nihče več ločiti političnih in gospodarskih voditeljev in da se zdi edina rešitev nekakšno univerzalno sredstvo, ki ga je pa treba šele poiskati.

Najhujše v tem položaju pa je to, da občuti prav mladina italijansko-abesinski konflikt na ta način in da misli, da bi se dalo prav z Abesinijo ustvariti nekakšen raj. Kajti ta mladina je mladina brez dela, brez prihodnosti. Nepristano vidi pred seboj samo stisko in bedo in se boji brezposelnosti. «Tam doli» misli dobiti srečo, in v resnici niti ne ve,

Mlada mati iz Ugande.

kje je ta «tam doli». Toda upa, da jo čaka tam sreča.

Tej težko preizkušeni in v obstoju ogroženi mladini moramo trezno povedati, kaj je treba upoštevati pri kolonialnih vprašanjih. Moramo jo posvariti pred nevarnimi utopijami, čeprav bo potem razočarana. Moramo ji razložiti, kaj je prav za prav kolonialna politika, kako jo je treba voditi in kaj se pravi imeti kolonije, iti vanje in si tam ustvariti pogoje za življenje.

Prvo, kar moramo premisliti, je dejstvo, da ima Evropa dandanes v smislu evropske civilizacije drugačne meje, kakor jih je imela pred petdesetimi leti. Te meje se prav nič ne ujemajo z zemljepisnimi mejami. Kolonialna politika Francije in zlasti Anglije, pa tudi Belgije in zdaj Italije je dandanes usmerjena na ogromno pokrajino: Afriko. Povsod drugod je civilizacija vsaj v mejah možnosti že dosegla svoje, samo v Afriki še ne. Kolonizacijska možnost in razširjenje sta mogoča samo še v Afriki. So na svetu še mnoge druge pokrajine, toda takšnih razvojnih možnosti kakor

Afrika nimajo, ker so delno predaleč od rok, delno pa so po svojem ustroju, podnebjju in še čem drugim takšne, da jih Evropec ne more dovolj dobičkanosno izkoriščati v boju za svoj obstoj.

Afrika ima še zmerom neizmerne možnosti za izseljevanje, vendar pa ni več tisti temni, zaprti del sveta, ki je bil nekoč. Dandanes ima že mesta, ki so čisto evropska in ki štejejo stotisoče ljudi. Časih so prinašali Evropci v Afriko civilizacijo, to se pravi delo, ki je prinašalo bogastvo. Zdaj naj pa da Afrika možnost dela za milijone evropskih brezposelnih.

Res je: Afrika lahko da delo. Toda kakšno delo? Dandanes, v času svetovne gospodarske stiske, ne velja več pravilo, da ustvarja samo delo možnost življenja in celo bogastvo. Ni dovolj, da gremo tja in delamo. Tudi delo v Afriki trpi zaradi nadprodukcije in pomanjkanja odjemalcev. Afrika bo lahko dala delo samo tedaj, če bo hkratu kakšna mednarodna delovna organizacija zagotovila odjem produktov tega dela.

Pri tem je konzumna moč prebival-

cev črnega kontinenta sploh brez pomena. Če štejemo vse prebivalce Afrike, bomo dobili presenetljivo ugotovitev, da znaša letna poraba produktov samo 20 frankov na vsakega prebivalca. V Evropi je to število stokrat višje. Izseljevanje evropskih brezposelnih v Afriki bo morda za kratko dobo prineslo majhno olajšanje na evropski delovni trg. Toda s tem pride kolonialno gospodarstvo v Afriki v strašno krizo. Rešitev tega težavnega problema je mogoča le v zvezi z dvigom konzumne moči domačinov, in to pomeni politično, da je mogoče dvigniti Afriko in dati hkratu dela tudi Evropcem le tedaj, če se bodo kolonialne velesile resno lotile civilizacije domačega prebivalstva.

In plodovito kolonizacijsko delo tudi ni mogoče, če ne bo hkratu tesnega sodelovanja med kolonisti in domačini. To sodelovanje mora biti organizirano. Ne moremo si misliti, da bi mogli posamezni kolonisti ali celo posebne kolonizacijske družbe prevzeti tako kolonizacijsko organizacijo in jo tudi izvesti. To more in mora biti samo naloga držav samih. In tu bo morala zdaj prav Italija pokazati, ali ima takšne zmožnosti.

Isto velja tudi za izrabljanje prirodnih zakladov. Ni dvoma, da skrivajo tla črne celine neizmerne, še ne odkrite zaklade. Toda vprašanja dviganja teh zakladov in njih izrabe je v prvi vrsti vprašanje politične organizacije in potem vprašanje spretne ureditve svetovnega gospodarstva.

Poleg tega pa je vprašanje kolonij tudi čisto finančno vprašanje. Začeti je treba s preprostim orodjem za graditev skromnih hiš, treba je tehnično opremiti farme in velika podjetja, treba je zgraditi ogromne rudnike in tovarne, in vse to zahteva denarja. In sicer denarja, ki bo naložen za dolgo dobo.

Ne vemo, ali se kolonialne velesile, zlasti pa Italija, zavedajo resnosti tega vprašanja. Skoraj bi dvomili. Odlični italijanski vojskovodja je nedavno dejal, da Italija v Afriki ne potrebuje zlata in da je zlato njena mladina. Kaj naj te besede pomenijo? Ali so samo uspavanje javnosti ali pa so dokaz nerazumevanja položaja?

Gorje, če se bo mladina ujela nanje!

Res bi bilo dosti pametneje, če bi naložili v afriška tla kapital, ki bi se z leti poplačal in hkratu odprl neizmerno polje dela za milijone, kakor pa da leži pod oboki narodnih bank. Toda mladina, ki se je je lotila nekakšna mrzlica po izseljevanju, mora za zdaj odpreti oči in se sprijazniti z zavestjo, da še ni napočil čas, ko bo kapital tekel v plodna tla. Razmere so take, da to še ni mogoče. Dandanes tečejo milijarde drugam. Tečejo v velike tovarne orodja, ki pripravljajo svet v novo klanje, tečejo v nešteto malih kanalov, kjer se izgubljajo za splošnost in uživajo njih plodove samo redki izbranci. Orodje, ki bo izpremenilo doslej zaprte kolonije v raj, ki bo prineslo človeštvu dela in kruha, še ni narejeno. Vprašanje je, kdaj bo. Morda šele takrat, ko bo že prepozno, ko bodo kolonialni narodi, ki morajo doslej dati samo svojo kri za poživiljanje Evrope, postali tako močni, da se bodo tujega gospodstva otresli. Zato kolonizacijsko vprašanje še ne more biti rešitev naše mladine in bo še dolgo, dolgo ostalo lep sen, ki se noče in noče uresničiti.

D. RAVLJEN: MATERINSTVO JE POVSOD DOMA

Materinstvo je kakor sonce. Povsod na svetu je doma. Povsod izžareva svetlobo in toploto. Ne brez sonca ne brez materinstva bi ne bilo življenje na svetu. In kadar bo ugasnilo sonce in kadar bo umrla poslednja mati, bo konec sveta, konec najlepšega, kar premore neizmerno prostranstvo vsemira.

Mi vsi ljubimo svoje matere. Ljubimo jih in jih spoštujemo — najslabši izrodek je, kdor le za ped odstopi od meje ljubezni in spoštovanja do žlahtne žive posode življenja, v kateri se je spočelo njegovo bitje, zaživelo, se razgibalo, začelo srkati sokove in naposled ob velikem trpljenju rodnice privekalo na svet, da se uklene kot členčič v neskončno, nedogledno verigo, ki ji pravimo: človeštvo.

Ljubimo in spoštujemo svoje matere, ki se vse življenje žrtvujejo za nas. Toda — ali niste nikoli pomislili sami v sebi, da ima spoštovanje večji delež kakor ljubezen? V naši naravi je to in v naši splošni vzgoji. Vsi izhajamo s kmetov, vsa meščanska pokolenja neprestano osvežuje kroni dotok z dežele. Z njim pa se po nepotrebnem ohranja tudi mnogo napačne sramežljivosti. In ta je kriva, da svojim materam ne izkazujemo otroške ljubezni s popolno spojo iskrenostjo in nežno odanostjo.

Spoštujemo jih, tiho nas grizejo skrbi, kadar jim zagrozi bolezen ali duševno trpljenje. Toda kako redko jim položimo desnico okoli vratul! Kako redkokdaj pritismo njih glavico na prsi! Kako malokdaj jih poljubimo na oči, na čelo, v roke in na usta...

Ne samo med Slovenci, tudi drugod po Evropi je dosti napačne sramežljivosti. Šele vsakoletni materinski dnevi so mnogo pripomogli, da pričenjajo otroci odkritosrčneje izražati svojo ljubezen.

Najbolj je v Evropi očitna ljubezen, ki jo izkazujejo otroci romanskih narodov. Kdorkoli je potoval po Italiji ali Španiji, je mogel na vsakem koraku opaziti prizore, kako navezani so otroci na svoje matere. Od majhne nezgode pri igranju na cesti do umiranja pod točo svinca v strelskih jarkih — v sleherni tegobi je romanskemu otroku prva misel in prvi krik: «Mati moja, mati moja!»

Še neprimerno večja pa je vzajemnost mater in otrok v Orientu. Narodi, ki jih še ni okužila civilizacija in ki žive svoje življenje po prastarih zakonih in šegah, ne poznajo lažne sramežljivosti. Premnoge črnce napravlja najbolj prikupne prav to, da so navzlic svoji orjaški

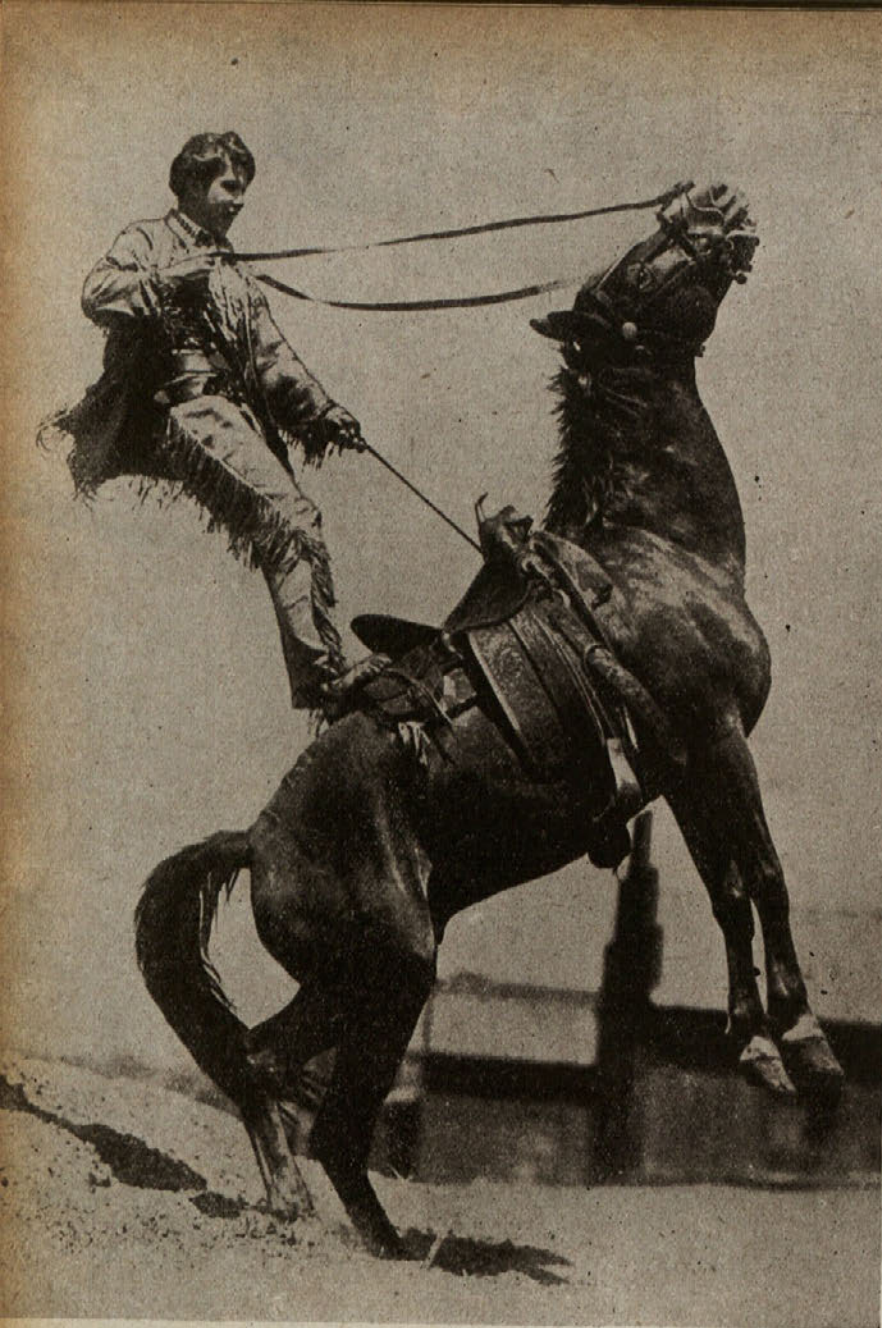
telesni moči v vedenju in govoru navni kakor otroci. O tem nam govorijo številne knjige popotnikov po žarki Afriki. Zaradi svoje otroškosti pa nikakor niso nesamosojni. Tako rekoč od prvih stopinj, do katerih so se sami pripravili, živijo otroci iztočnih narodov samostojno, k čemur jih sili — glad. Ta je najboljši učitelj. Necivilizirani narodi ne poznajo rednih obrokov, vsak si poišče hrano, kadarkoli in kakorkoli je treba. Srbski pisatelj Rastko Petrovič nam v svoji zanimivi knjigi «Afrika» pripoveduje, kako zamorski otroci love žabe in kuščarje in jih jedo žive in kako si tešijo glad s poljskimi mišmi... Pa ne samo v savani in puščavi, tudi po istočnih mestih gre mladina zgodaj na ulico, da se kakorkoli preživi. V Kairu,

katerega prebivalstvo tvori čudovito pester mozaik plemen, narodov, ver in polti, je trideset tisoč otrok prepuščenih ulici. Potepajo se, brskajo po smeteh, opravijo kaj za majhen bakšiš, zvečer prežijo ob družbah starejših ljudi, ki jim dajo hrane, — nato se uležijo na tlak in zaspijo... Toda vsi ti tisoči «brezprizornih», kakor pravijo takim potepuškom Rusi, še niso dokaz, da bi med narodi Orienta ne bilo mnogo nežnosti med materami in otroki. Naše slike zgovorno pričajo o tem. Mati iz južne Arabije, Beduinka z roba sahar-ske puščave, zamorka iz zapadne Afrike, prebivalka Ugande in žena iz Nepala — vse so enako dobre in ljube svojim otrokom, v vseh gori večni ogenj materinske ljubezni.

„Otrok iz Nepala, ki ima sam že otroka“.

Mlad se vadi za mojstra.

POSLEDNJI OSTANKI NEKDANJE AMERIKE

Kako hitro se je Amerika izpremenila iz dežele romantike v deželo suhih števil, blaznega tempa, pohlepa za zlatom! Milijonska mesta so zrasla tam, kjer so bila še pred desetletji skromna naselja. Tovarne so prepregle poljane, kjer so nekoč počivali stari Indijanci ali pa sledili svojim sovražnikom na bojni stezi. Tam, kjer so stali Vigvami, o katerih smo v mladih dneh toliko brali, tam, kjer so se iskrili tomahavki, kjer so kadili pipo miru, tam je dandanes središče civilizacije, čudne, nenavadne civilizacije, ki nam je kar tuja v primeri z našim, vzlic pokvarjenosti še precej preprostim, naivnim življenjem. Drug za drugim umirajo ostanki romantike. Železnice so prepregle širne prerije, kjer so nekoč samo konji drevili v nedogled, izpeljali so prekope tja, kjer so bile nekoč puščave smrti in obupa, srebrno-

siva letala brne nad kraji, kamor nekoč ni prišla človeška noga. Nov svet se polasča starega. To je nova osvojitve Amerike, prav tako nasilna in neprimodna, kakor je bila prva. Samo v krajih, kamor še ni mogla poseči civilizacija z vso svojo mehanično močjo, živetarijo poslednji ostanki nekdanje dobe, teče življenje skoraj prav tako, kakor je teklo pred petdesetimi, osemdesetimi leti.

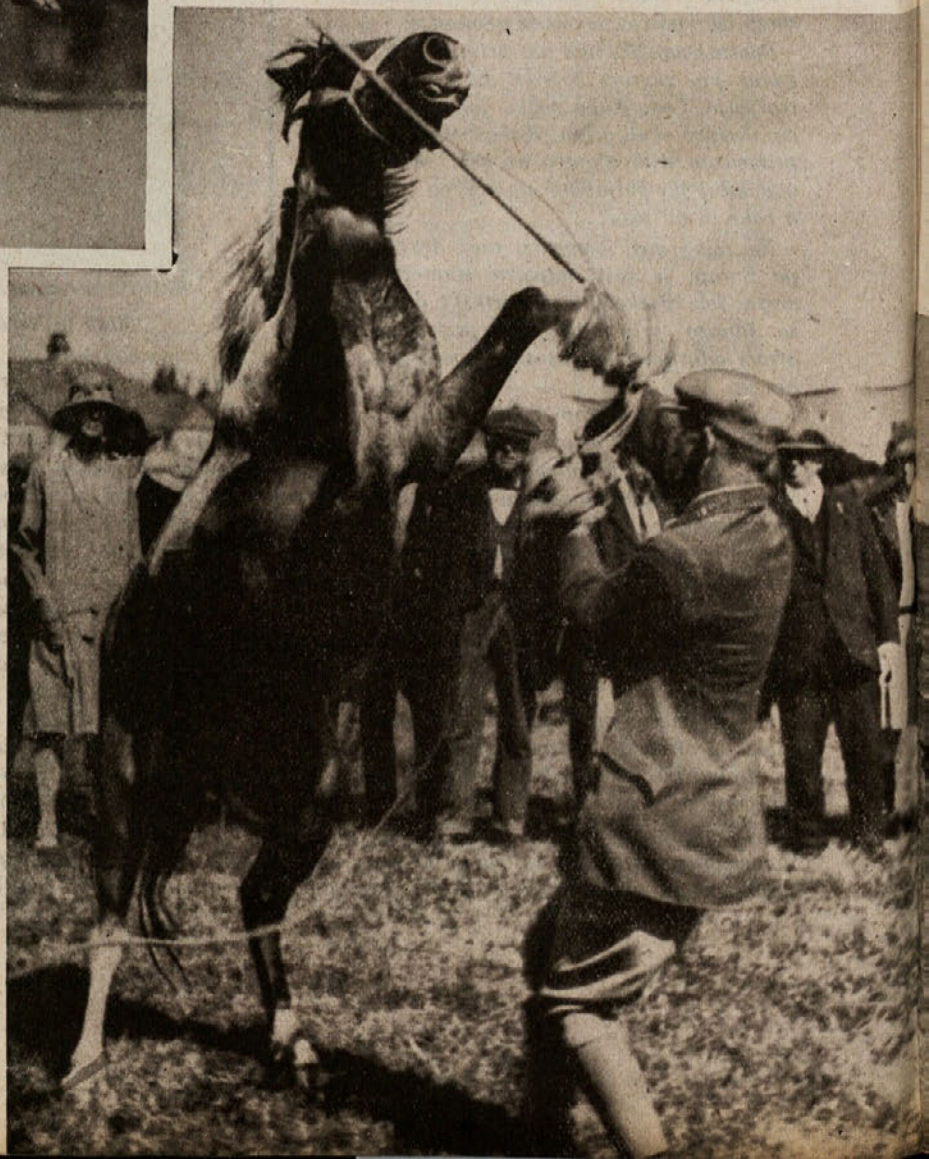
Da, tistega Divjega zapada, ki je bil nekoč, ni več. Samo še nekaj pokrajin je ostalo, da ga lahko spozna razvajen turist v vsej njegovi prvobitnosti. Tako se mu mora zdeti, kakor človeku, ki pride v muzej in si tam ogleduje prepele ostanke nekdanjih dob.

Še je obilo farm po Ameriki. Niso več takšne, kakršne so bile. Traktorji so nadomestili pluge, kosilni stroji žanjice. Toda nekaj je še ostalo. Ostali so cowboji (kavboji).

Kaj so cowboji? Gotovo ste jih že kdaj videli v filmu, te junake, ki znajo v najhujšem diru skočiti na konja in ukrote tudi najbolj podivjane živali. Morda so se vam zdeli nekoč kakor vitezi, plemenitega značaja, zaščitniki nedolžnosti, kakor jih kažejo ameriški filmi, ki znajo vse tako sladko idealizirati.

Beseda 'cowboy' pomeni kravjega pastirja. Na širnih farmah so imeli nekoč in imajo še zdaj ogromne črede živine, ki je glavni vir dohodkov ameriškega velikega kmeta. To živino je treba pasti,

Krotilec divjih konj.

skrbeti je treba, da se na tisoče glav ne izgubi, da podjetni tatovi ne ugrabijo najlepših živali in da se živali vsak večer vrnejo v svoje staje. To nalogo varuhov živine opravljajo cowboji. Res je, da morajo biti cowboji dobri jezdeci. To je pri ogromnih dimenzijah farm prav prirodno. In ti fantje, ki začno služiti že v otroških letih, ki čez dan skoraž ne skočijo s konja, so kot jezdeci pravi umetniki. Ne morda tako veliki, kakor jih kažejo ameriški filmi, a vendar dosti nad povprečnimi jezdeci. In predrzní so. Utrjeni so, in kaj jim mar, če jih vrže konj s sedla. Poberejo se, si naravnajo kosti, pa spet nazaj v sedlo, čez širne pašnike.

Vsako leto prirejajo po ameriških naselbinah posebne slovesnosti, ko poskušajo ukrotiti divje konje mustange, ki so jih ujeli na prerijah. Takrat lahko pokaže cowboy vse svoje znanje in svojo spretnost. Zaleteti se mora na konja, ki še nikoli ni čutil gospodarja na sebi, brez sedla, brez uzde, in ga ukrotiti. Kajti ta žival je tako dolgo divja, dokler ne dobi človeka, ki jo premaga. Šele takrat postane krotkejša.

Na teh praznovanjih se zberejo prebivalci vse okolice. V veliki zagradi čaka petdeset ali še več divjih konj, ki začno brcatí okoli sebe, kakor hitro zagledajo v bližini človeško bitje. Na takega konja mora cowboy skočiti in se ga trdno oprijeti, da ga podivjana žival ne vrže raz sebe. Potem se začne peklenski ples. Konj se vzpenja, poskakuje v stran, se meče po tleh, dirja, sredi dira iznenada obstane, in spretni cowboy, ki mora poznati vse navade muhaste živali, mora biti pripravljen na vse. Le malo je živali, ki bi jih že prva ježa ukrotila. Komur to uspe, ta je pravi cowboy, junak nad junaki. Za glavo zrase v očeh vseh gledalcev. Časih trajajo te slovesnosti po več dni, kajti ti zakotni predeli

Z ogrado se ne more sprijazniti.

Udomaćena živina.

Amerike so kraji, kjer ne štejejo časa tako natanko kakor v mrzlično hitečih središčih najsupoparnejšega kontinenta.

Cowboyi si malokdaj naberejo premoženja. Denarja je v teh krajih malo. In če ga imajo, ga zapravijo. Iz dneva v dan žive, vse jim je zvesta žival, ki jih nosi. Izborni strelci so. V diru vam s pištolo zadene novca na trideset ali še več korakov. Ježa po prerijah, varovanje čred, majhne pustolovščine, to je vsebina cowbojevega življenja, dokler je še mlad in spreten. Ko pridejo leta

starosti, pa postane cowboy hlapec v domači hiši. Tam ostane do smrti, član družine in zvesta, delovna žival. Le malo je cowbojev, ki bi kdaj v življenju menjali službo.

Toda tudi to idilično življenje počasi pojema. Ameriški kmetijski predeli so obubožali. Leto za letom prihajajo suše. Cene živali in žita so padle globoko pod izdelovalne stroške, denar je izginil iz krajev, ki so živeli nekoč v blagostanju. Velike farme gredo na boben ali pa se njih lastniki selijo v mesta, kjer upajo,

da bodo bolje živeli. Farme postajajo prazne, nič več ne beže spretni cowboys na konjih za čredami, ki so se nekje daleč, v kakšni skriti soteski izgubile, nič več ni bučnih slovesnosti, ko krote podivjane mustange.

Cowbojska Amerika izumira. Kmalu bo cowboy, ki je skoraj nekakšen simbol Amerike, ostal samo še pravljica, kakor so ostali pravljica srednjeveški vitezi, pustolovci iz zgodovinskih romanov, kakor je postalo pravljica vse romantično življenje.

Gerhard Ellert — Iv. Vuk:

Križar in njegova kraljica

(Epizoda iz zgodovine in zgodovinskega romana „König“.)

Vrata so se široko razmaknila. V jekleni opravi z angleškim kraljevskim grbom je vstopil glasnik in oznanil:

«Salve rex Konrad, mejni grof Monteferatski! Vojska križarjev te je izvolila za kralja. Pridam ti krono Jeruzalema.»

Trenutek izpolnitve in dopolnitve, trenutek triumfa. Tesno je zdrselo mimo križarja njegovo življenje. V bliskovitih viharjih se je videl, ko je stopal tako v višine, in zdaj je stopil na vrhunec. Bilo je to življenje polno junaštva, vojaške častihlepnosti in verskega fanatizma. On, Konrad, mejni grof Monteferatski, božanstvo lepih žensk, vojak in trubadur hkrati... zdaj kralj jeruzalemski.

*

V pristanišču tyrške trdnjave, v kateri je poveljeval mejni grof Konrad Monteferatski, je bila zasidrana razkošna jadrnica. Ali glej, sidro so dvignili. Veter je napel jadra, s preprogo pogrnjeni mostiček je vezal jadrnico s kopnim.

»Za vruga, kaj je to?«

»Gospod mejni grof, Jadrnica kraljice.«

V divji nervoznosti, v naporni skrbi za obrambo trdnjave je Konrad Monteferatski komaj utegnil pomisliti, da je njegova lepa svakinja, kraljica Sibila, žena njegovega brata, ki je vojni ujetnik, v mestu Tyr. Zbežala je v Tyr in hoče zdaj zapustiti Sveto deželo. Njeno Veličanstvo se je zmotilo.

In ta galantni mejni grof Konrad je zdaj naenkrat postal negalanten kavalir. Zdaj je samo častnik, samo še vojskovodja. Dama hoče odpotovati? Nikakor ne. Vojska potrebuje vsake ladje.

»Mornarji! Spustite sidro!«

Trdo in ukazujoče se je glasilo povelje.

»Zakaj?... Mi hočemo...«

»Nobena ladja ne sme zapustiti pristanišča brez mojega dovoljenja.«

»Ali kraljica Sibila...«

»Kaj mi mar kraljica Sibila!«

V tem trenutku se je prikazala kraljica Sibila. Svakovih neljubeznivih besed sicer ni slišala, ker je šumenje morja udušilo zvoke besed, ali videla je, da je sidro spuščeno. Iz tega je sklepala, da je Konrad preklical njen ukaz. Mejni grof se je obrnil šele, ko je zaslišal za seboj šumenje kraljičine obleke.

Mejni grof je bil razvajan poznavalec žensk. Ali na srečanje s tako zapeljivo lepoticco, s takšno razum uničujočo blondinko, na takšen blesketajoč ogenj oči pa ni bil pripravljen.

»Torej — kraljičin glas je zvenel zamolklo, česar bi pri tako nežni ženski človek ne bil pričakoval — to torej je moj svak Konrad?... Ze večkrat sem vas želela videti. Ali zdaj mi to željo nekaj greni. Najprej sem doživela, da ste razveljavili moj ukaz.«

»Torej — se je smehljalje priklonil mejni grof — to je torej moja svakinja Sibila? Prvo, kar sem videl, je to,

da hoče zbežati. Kaj ni moja dolžnost, da to preprečim? Kdo pa rad pomaga izgubljeni stvari? Če jeruzalemska kraljica zapusti Sveto deželo, je toliko, kakor bi vseokrog kričalo o naši slabosti in brezupnosti. Vi morate ostati v Tyr. Kajti storiti moramo vse, kar nam na zunaj da videz moči in mogočnosti in kar prikrije našo slabost.

Govoril je z mrzlo odločnostjo, s strašno resnobo. Ali Sibila je z gesto razžaljenega otroka uporno rekla:

»Nobene pravice nimate, da me zadržujete!«

In mejni grof je začutil, da se je prenaglil. Tej očarljivi, igrajoči se ženski ne sme ukazovati. Mora se z njo šaliti, mora ji govoriti sladke besede, da jo tako podzavestno splelje na drug tir. In dasi v tem trenutku ni bilo v njem prav nobene volje, da bi igral trubadurja, je vendar takoj izpremenil svoj glas in svoje vedenje:

»Pravico, da vam odklonim dovoljenje, da bi odjadrali, imam pač — kot poveljnik mesta Tyr. Ali katera ženska, pametna kakor ste vi, bi rajši milostno ne izpolnila prošnje, preden bi morala slušati ukaz? In pred kom, recite mi, hočete zbežati? Pred Saraceni? Jaz branim Tyr in vas. Vaš sluga sem, Sibila.«

To je že lepše zvenelo. Kraljica se je rahlo nasmehnila. Mejni grof je stopil za korak bliže.

»Ali bežite pred svojim soprogom?« je zašepetal. »Saj je vendar vojni ujetnik sultana Saladina.«

Naj mar kraljica tako toplo, pristržno prigovarjanje odkloni? Odločila se je, da bo naposled to vroče laskanje, ki ji bije na srce, trpela.

Mejni grof ji je poljubil roko s toplim poljubom.

»Hvala vam, Sibila, da ste se odločili in ostanete.«

Sibila je odšla. Mejni grof je bil zadovoljen. V tej kratki četrti ure je rešil Tyr krasno jadrnico. Poleg tega je dal potujočim pevcem po Evropi lepo snov za pesmi, ki s svojo nenavadnostjo ne bodo zgrešile namena. Mlada kraljica Sibila, blondinka, lepota, kopni brezupno v obleganem Tyr po svojem osvoboditelju. To bo vendar pretreslo vsa srca vitezov. Kaj ne bo to obvezalo vseh krščanskih kraljev, da prihite na pomoč?

*

Mejni grof še ni mislil resno s kraljico Sibilo. Ne, le igral se je z njo. Ali prišel je čas, da je vzplamtel v vroči ljubezni. In tedaj je napolnila tista srce trgajoča zadnja ura, ko je kraljica Sibila ležala vsa bleda na smrt bolna.

»Konrad — njene ustnice so trepetale in zadrževale jok — mar je to božja kazen?«

»Božja kazen? Zakaj?«

Nestrpnost je bila v grofovih besedah, čeprav je razumel Sibiline besede. Ali pa morda prav zato, ker jih je razumel.

»Svojega moža sem zapustila.«

»Kes? Kdor se zaradi ljubezni česa kesa, ta ni ljubil.«

»Ti si me ljubil? Ali me ljubiš? Obdržal si me v Tyr samo zaradi mesta samega, in ne zaradi mene. Ako bi bila na Cipru, ako bi bila na morju, bi te ne vzljubila — in bi ne umrla...«

FARME KROKODILOV

Pravijo, da so krokodili hudo nevarne živali. Po knjigah beremo pogosto grozljive zgodbe o nesrečnih žrtvah, ki so slučajno naletele pri kopanju ali plavanju čez vode na krokodile, in navadno se je zgodilo, da so izšli iz boja v vodi krokodili kot zmagovalci. Sicer pa je krokodil res nevaren. Njegovi ostri zobje odgriznejo človeku roko ali nogo kakor žaga in njegovega oklepa skoraj ne more prodreti kroglja.

Krokodil pa ni samo nevarna, ampak tudi koristna žival. Zlasti za lovce, saj je koža doraslega krokodila vredna v našem denarju nekaj tisočakov. Zato ni nič čudnega, da krokodili počasi izginjajo. Nešteto lovcev oprezuje za njimi, streljajo jih kar na debelo, z ročnimi granatami jih pobijajo, kjer nalete na večje družine. V nekaterih afriških pokrajinah so morali sploh prepovedati uničevanje krokodilov, ki je zavzelo takšen obseg, da bi bila ta za Afriko tako značilna žival izginila, ako bi ne bili napravili pobijanju konca. V industriji kož je krokodil zelo priljubljen. Moda ga zahteva, in moda je dandanes gospodar sveta, ki daje neštetim ljudem kruha.

Spretni zaslužkarji so si znali olajšati lov na krokodile. Dolgotrajna potovanja v osrčje Afrike, težavno prenašanje podnebja, tovorov, naporov, vse to jih je pripravilo do misli, da so začeli zrejati krokodile na posebnih farmah.

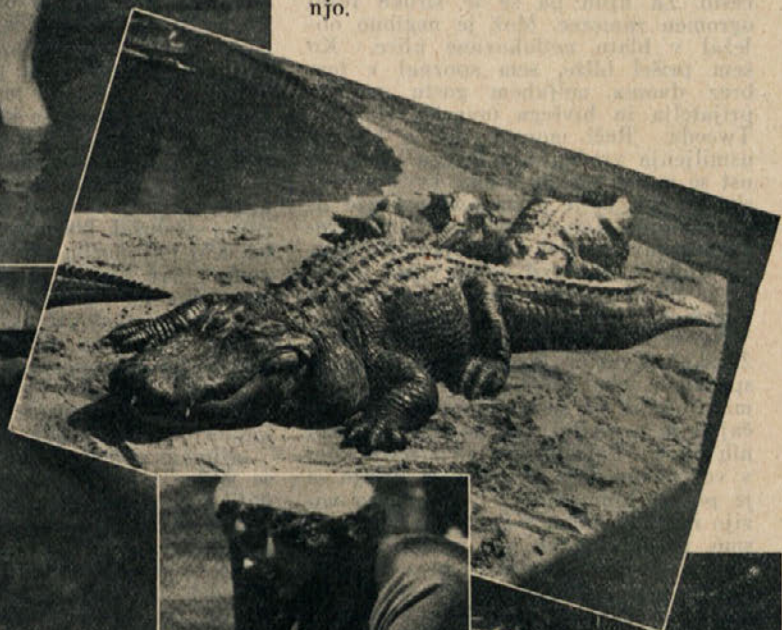
Dobili so nekaj živali iz Afrike, poiskali primerna močvirna zemljišča z ribniki, jih ogradili od vseh strani in si tako napravili lovišča krokodilov doma. Živali, ki se jim ni bilo treba brigati za obstoj, so se kmalu začele ploditi. Znano je namreč, da so krokodili zelo plodne živali, čeprav rasejo drugače prav počasi. Po nekaj letih je kar mrgo-

lelo mladičev po teh umetnih farmah, kjer je še malo prej živel samo nekaj starih samecev in samic. Izdelovalcem krokodilove kože zdaj ni bilo treba več pošiljati dragih ekspedicij v druge dele sveta, saj so lahko dobili krokodile kar v bližini in še za dosti nižjo ceno kakor prej. Hkratu je pa tudi samo od sebe nekoliko ponehalo nesmotrno pobijanje prostih krokodilov.

Krokodilova koža je zagospodovala v Ameriki pred dobrimi desetimi leti. Začeli so jo uporabljati za damske čevlje in torbice. Hčere bogatinov so si dale iz nje napraviti celo plašče. Takrat še ni bilo v Ameriki nobene farme za krokodile. Zdaj jih je že nad sto in še zmerai nastajajo nove.

Vodijo jih po večini stari lovci, ki so se nekoč sami udeleževali ekspedicij na krokodile. Poznajo navade teh živali in se znajo ogniti vsaki nenadni nevarnosti. Oprezni morajo biti, kajti najmanjša neprevidna kretnja utegne povzročiti smrt. Saj je nevaren že mlad, nekaj let star krokodil, kaj pa šele stare živali, ki merijo časih po 6, 8 ali še celo več metrov.

Tako je postala žival, ki je bila nekoč strah vsakega človeka, vir njegovih dohodkov. Človek jo je s svojim razumom ukrotil in si pridobil oblast nad njo.

HAŠIŠ

Na terasi hotela Salvador v Buenos Airesu mi je pripovedoval to zgodbo prijatelj Fred O' Shagnessy.

Dobro veš, je začel in vrtil med rjavo ožganimi prsti ogorek cigarete, veš, da so naju s Harryjem Tweedom že v West Pointu v kadetnici imenovali ne- ločljiva. Leta pa so tekla in ločila najini življenjski poti. On je služboval v nekem gnezdu na jugu, kjer je poveljeval pet sto vojakom Unije; tam so stražili dva suha vodnjaka in štiri kupe razpadajoče malte, ki so jo ponosno imenovali «fort». Jaz pa sem že leto dni po imenovanju za stotnika zaklical svoji uniformi prav nevljuden adi- jo in jo trdo obesil na klin. Reči moram, da sem se znatno bolje počutil pod širokokrajnim sombrerom, v ople- tajočih se kovbojskih hlačah z resastim robom. Lepega dne, ko sem se potikal po pristaniških ulicah San Francisca, sem ga spet dobil. Neki moški je nam- reč s krepkim sunkom od zadaj prile- tel iz nizkih vrat dvomljive beznice na cesto. Za njim pa se je široko rezal ogromen zamorec. Mož je negibno ob- ležal v blatu netlakovane ulice. Ko sem prišel bliže, sem spoznal v tem brez dvoma neljubem gostu svojega prijatelja in bivšega tovariša Harryja Tweeda. Reči moram, da je bil res usmiljenja vreden. Od levega ušesa do ust se mu je vlekla široka, krvava pra- ska, ki mu jo je prizadejal najbrže ti- sti zamorec. Temni kolobarji so obkro- žali njegove na pol zaprte oči in njegov ovratnik je napravil name vtisk, kakor bi že najmanj dva meseca spadal med umazano perilo.

No, sem si mislil, kaj pa je s teboj. Zenske? Kvarite? Žganje? No, bom že spravil iz tebe! Poizkušal sem, da bi ga malo očedil, pa se mi ni posrečilo. Slu- čajno je pripeljal voz po teh zapušče- nih ulicah. Položila sva ga z izvoščkom v voz, potem sem prisedel, in kočija se je počasi premaknila. Tako počasi vo- zijo izvoščki samo v San Franciscu. Ko smo prišli do mojega hotela, je bil Harry Tweed še vedno brez zavesti. Portir je zijal, sobarice so se čudile, gostje so odskakovali in liftboy je sredi zehanja zaprl usta. Jaz pa sem naložil ubogega Harryja na rame in ga odne- sel v svojo sobo.

Slekel sem ga, ga v kopalnici za silo umil in ga položil v svojo posteljo. Pri- pravil sem mu eno svojih oblek, sveže perilo, zavratnico. Potem sem ga pustil samega, da mu prihranim neprijetni občutek sramu, ko se zbudi. Verjemi mi, da mi je šla zadeva pošteno k srcu. Čez eno uro je bi že počesan, obrit in preoblečen; reči moram, da mi še nikdar v življenju ni nihče tako krepko stresel desnice kakor Harry ob tisti uri.

«Vedno sva drug drugemu pomagala vleči voz iz blata», je rekel. Prikimal sem. Nisem ga mogel vprašati, kako je zabredel v ta žalostni položaj, sicer sem pa vedel, da bo prav kmalu sam pričel pripovedovati. Ko sem si našel

cigareto, jo je tudi on hotel imeti. Po- nudil sem mu jo, toda komaj je nekaj- krat potegnul dim vase, jo je vrgel proč z izrazom, kakor bi se mu gnusila.

Poizkušal sem se šaliti:

«Ti ne diši? Tista trava, ki smo jo kadili v West Pointu zavito v časopisni papir, je bila desetkrat slabša. Pa se je nisi nikdar branil.»

Pogledal me je nekako topo in brez- izrazno. Ozrl se je po svojih cunjah, ki so ležale na kupu v kotu ob oknu. Stopil je tja in nekaj časa s tresočimi se prsti stikal po žepih. Nazadnje je privlekel na dan na pol zmečkano ciga- reto, ki jo je nerodno vtaknil v usta in jo nervozno prižgal. Po dveh, treh temnomodrih dimih je sladek, svojevrsten vonj napolnil vso sobo. Kje sem že nekoč tole duhal? Kje...? Opa- zoval sem ga. Vrgel se je v rdeči z bar- žunom prevlečeni naslanjač, naslonil glavo nazaj in priprl oči. Svetloba mu je sijala iznad mize naravnost v obraz, in šele zdaj sem prav opazil, kako je bil shujšan in slab, kako rumen je bil v obraz. Zdaj sem tudi vedel, kaj ga je spravilo tako daleč... Hašiš...

«Harry,» sem zavpil nanj, «vrzi tisto- le proč, slišiš, Harry!»

Nič ni odgovoril. Obraz je dobil meh- kejšo potezo, nekaj čuden, uživajoč smehljaj mu je igral okrog ust. Dihal je težko, sproščeno, z vsemi pljuči. Cigareta se mu je izmuznila izmed prstov in obležala na preprogi. Skočil sem pokonci in jo teptal, dokler ni ostala od nje samo še krpica belega pa- pirja. Zgrabil sem ga za rame in ga tresel, da bi se zavedel.

Nekaj je mrmral skozi zobe, česar pa nisem mogel razumeti, čeprav sem po- zorno poslušal. Nazadnje je spet omed- lel. Kaj naj storim z njim? Natočil sem vode v vrč in mu jo zlil po glavi. To je pomagalo. Počasi se je vzravnaval in zmedeno pogledoval okrog sebe. Potem me je zgrabil za roko:

«Daj mi cigareto, eno samo cigareto!» je jecljal.

Dobro veš, da nisem človek, ki bi se kmalu česa bal. Toda takrat... takrat! «Nimam nobene», sem odvrnil in sem se silil, da bi bil sirov z njim. Toda čutil sem, da se mi glas trese.

«Potem morava pač tja, kjer jo bom dobil,» je šepetal kakor v vročici, «kjer — jo — bom — dobil...»

Vedel sem dovolj, brez dvoma tista luknja tam v pristaniški četrti. To je bilo vse. Vsaj poizkusiti sem moral, da ga odvrnem od te misli, čeprav si nisem obetal nikakega uspeha.

«Prav nič se mi ne ljubi, da bi šel danes zvečer še enkrat ven. Skupaj bova večerjala tu spodaj, v hotelskem restau- rantu. Zelo dober orkester imajo, go- tovo se boš dobro počutil. Potem bova izpila v proslavo najinega svidenja ste- klenico šampanjca. Moet-Chaudon, ki sva ga pila takrat pri poslovljni večerji v West Pointu, prav dobro se še spo- minjam...»

Dolgo me je gledal s pogledom lačne živali, ki ji daš povohati hrano in jo potem odmakneš.

«Nečem ostati tu...» je bruhnilo na- zadnje iz njega, «nečem, ker me prav nič ne veseli.»

Dvignil sem se.

«Prav. Pelji me tja!»

Skočil je k meni, me zgrabil za roko in jo hotel potegniti do svojih ustnic. Prestrašeno sem mu jo iztrgal in se obrnil proti vratom:

«Pojdi!»

Taksi je obstal pred beznico, iz ka- tere je pred dvema urama priletel Harry pred moje noge. Glasovi hripavega gra- mofona so silili skozi okna na ulico. Bila je koračnica, ki so ji zraven peli neko opolzko besedilo.

Saj poznaš beznice najnižje vrste.

«Pojdi ti naprej,» je prosil Harry. Sli- šal sem, kako je šklepetal z zobmi. Bil je smrtno bled; zdelo se mi je, da se boji zamorca. In kljub temu... Odprl sem vrata. Sirovo obdeiane mize in klopi, barska miza, za katero je čepel zamorec v umazani beli obleki in ne- kakšna plavolasa ženska, ki se je pro- staško smejala. Okrog pa seveda obi- čajni lezniški obrazi, ki jih izbljuje pristanišče ameriškega vele mesta zato, da jih potem lahko spet požre. Beli, pa tudi rumeni, črni, mešani. Vsak izmed njih ima sirovo, prostaško vest, ki je obremenjena s podlostjo te ali one vrste. Divje oči, izprijeni pogledi, kvan- tanje, duh po pokvarjeni pijači, žven- ket kozarcev, nad vsem tem pa tisti ostudno sladki dim. Sedla sva k eni prednjih miz. Zamorec se je počasi pri- majal k nama. Glavo je pobesil, bil je kakor buldog. Vrgel sem mu dolar in glasno zahteval pijače. Trdno sem mu gledal v oči. Potehnil se je in šel. Gra- mofon je molčal. Iz nekih vrat v ozadju sobe se je prikazala nekakšna ženska. Kreolka. Imela je rumeno obleko in za črnim zametastim pasom veliko rdečo rožo. Vidiš, spominjam se še vsake po- drobnosti. Horda je zarjovela. Harry je hotel skočiti proti njej, toda s trdnim prijemom za zapestje sem ga prisilil, da je obsedel. Nato je začela ona peti neko pesem take opolzke vsebine, tako nizkotno in umazano, da bi bil celo jaz, ki sem bil včasih marsičesa vaje, naj- rajši izpljunil. Med petjem je krilila okrog sebe, njeno telo se je upogibalo in sklanjalo. Nato je bliskoma stegnila roke predse in jih spet potegnila na- zaj. Nenadoma je privlekla izza obleke polno pest cigaret in jih z izzivajočim smehom stresla v množico. Dvajset, tri- deset parov umazanih rok je grabilo po njih, drug drugega so odpirali in pre- vračali, nastal je sirov krik.

In Harry... Harry je bil sredi med njimi. Tudi on se je bil za nekaj, za čim več hašiševih cigaret, boril se je kakor utopljenec za rešilni hlod, ki plava na vodi, pa že drugi segajo po njem. Kreolka pa je stala sredi teh kot zverci pobesnelih ljudi in se smejala, smejala...

Nisem se mogel več zdržati. Vstal sem, se preril skozi nekaj postav in jo sunil z vso močjo stisnjene pesti v sredo njenega naličenega obraza. Zamolklo je kriknila in se sesedla. Videl sem nekoga, ki je zavihtel stol nad menoj; potisnil sem ga nazaj, da se je opotekel čez valjajoče se postopče in padel med mize. Tedaj me je nekaj trdega zadelo po glavi.

Ko sem se zbudil, sem ležal na pri- staniškem zidu, tik temne vode. Poleg mene je stalo nekaj ogromnih, temnih

Prodajalec
opijskega.

Ozrl se je na vse strani. Pokimal sem mu in odšel. Jutro je bilo že, ko sem prišel domov. Svinčeno sem spal do poldneva. Rana na glavi se je le počasi celila.

Od takrat sta minili dve leti in tu, v Buenos Airesu, sem videl Harryja Tweeda pred štirimi dnevi poslednjic. V Hospitalu San Juan. Slučajno sem šel mimo te hiše usmiljenja, ko me je z nekega okna poklical medel glas.

«Nekaj dni bo morda še živel», je rekel zdravnik.

Harry do svojega zadnjega trenutka ni izpustil moje roke. Še preden sem se tisti dan od njega poslovil, ga je napadla slabost. Preden je umrl, se je še vzravnal z vso močjo, ki je še ostala v njegovem ubogem, izsušenem telesu, in zašepetal:

«Daj mi cigareto, Fred, eno samo cigareto še, Fred, prosim te... prosim!»

Konec poznaš. Ko sem edini stopal za krsto na pokopališče onstran ceste, si prišel ti in si šel poleg mene. Tako sta bila vsaj dva človeka zraven, ki sta ga poznala.

*

Španski muzikanti so že davno popravili svoje instrumente, skoraj vse prazno je bilo že na terasi, kjer sva sedela s Fredom O'Shagnessyjem. Natakariji so zehali in se naslanjali na ograjo; hladen veter je zavel od morja. Fred je dvignil kozarec:

«Harry Tweed.»

Pogledal sem mu v oči in počasi nesel svoj kozarec whiskeyja k ustnicam:

«Harry Tweed...»

obrisov ladij. Rdeče in zelene luči so se svetile skozi noč kakor pisani brošči. Nekdo se je sklanjal nad mano:

«Domov bi morali iti, domov. Nahod si boste nakopali in prehlad. Hladno je in tu naokrog...»

H. HEIN:

MED DVEMA OGNJEMA

V razpadlem oboku vrat nekega starega maverskega oporišča, v razvalinah propadle islamske kulture, ki so komaj še gledale iznad peska, je imelo krdelo hijen svoje skrivališče. Pa ne po svoji volji, samo zatekle so se sem, zakaj upor se je širil z vetrom nad puščavo in kri je kapala izpod belih oblačil Beduinov in od francoskih bajonetov v vroči pesek. Votlina, kamor so se skrile hijene, je bila ravno v bojni črti ali še slabše, med obema bojnicama črtama. Nenadoma, kar čez noč, je prišlo neznosno, rezko sikanje po zraku in smrtonosno grmenje. Že nekaj dni in noči je trajal ta nemir.

Prihuljene, kakor siv kup, so čepale hijene prestrašeno v svojih luknjah. Bale so se, te neokretne, progaste nočne prikazni, bale so se groznega rovarjenja ljudi tu zunaj. Vendar pa so njih dolge, sloke noge kar same trzale od požrešnosti, žimasta griva se jim je naježila in renčale so druga na drugo. Toda nikdar niso storile druga drugi nič žalega. Njih ostudna žrela so prav tako glasno krulila kakor njih prazni želodci. Toda rajši so stradale, kakor da bi se upale ven med sikanje in bobnenje.

Ponoči so se svetlikale ognjene pike tam na vsaki strani, svetle črte so se potegnile večkrat skozi grmeče ozračje in pogosto — takrat so v svinčeno težkem strahu kar otrpnile v svojih kotih — je zabobnela razvalina nad njimi in tla so se tresla.

Vedno plašnejše, vedno bolj lačne so se stiskale živali skupaj; že dolge dni je pila vroča zemlja kri. Kako rade bi žrle ta pesek, ki je bil prepojen s krvjo, kako rade! Saj niso prav nič izbirični, ti štirinožni skrunilci trupel v Sahari.

Podnevi so videli hijene plapolati mlečnobelega oblačke. Iz nizek peščenih okopov, ki so se vili tja daleč skozi rumenkasti pesek, so se dvigali človeški obrazi, tu beli, tam rjavi, vsi pokriti s peskom, ki se je prijel potu, s topimi, na pol ponorelimi pogledi.

Zdelo se je, kakor bi padal ogenj z neba, brez usmiljenja je pritiskala vročina Afrike na morijo pod seboj. Dišalo je po vroči kovini, po vročem nepremičnem zraku in po umirajočem človeškem mesu...

Željno so vsrkavale hijene sladki vonj smrti vase. Okrogle oči so jim postajale motne, njih hropeči dih je žgal. Rile so pod pritiskom glada po smrdečih tleh, vprašujoče so prisluškovale treskanju, ki nikakor ni hotelo ponehati. Željno so se ozirale skozi razpoke razpadlih obokov, ki so bili nekoč v okras ponosni stavbi, ali jim ne bodo rjavi prebivalci njih domovine ali beli tujci še kmalu privoščili prepotrebne hrane. Toliko teh ljudi leži že otrplih in nemih tu zunaj. Kako željno pogledujejo hijene za tekočo krvjo!

Njih čakanje se je izpreminjalo v besnost. Toliko hrane diši tu zunaj, tako veliko kakor še nikdar, toda zrak se streša huje kakor ob najhujših zimskih nevihtah. Črni dim in zemlja jim silita v votlino, kdo bi si upal zdaj ven! Divje poželenje je rastlo v njih. Oči večjih in močnejših, posebno samcev, so se premišljujejoče ozirale po šibkih telesih manjših, po telesih samic in mladičev.

Nenadoma nastane renčanje in prerivanje. Krvav klobič se valja pod razvalinami. Razdražene zaradi duha razpadajočih človeških teles so se hijene spopadle. Rumeni krhki zobje starejših so se zagrizli v vratove manjših. Po nekaj trenutkih obupnega rjojenja in smrtnega hropenja so vse žrtve izginile v žrelih najmočnejših. Že od mladega so živele samo od malih živali, ki se niso mogle upirati napadu, ter od mrhovine in nesnage, ki so jo našle med svojim potepanjem. Tako so živele vse, od neznanih dni dalje iz nekega pravzroka, prav iz tistega vzroka, iz katerega so tudi nastale. Šele danes so žrle druga drugo, pri živem telesu.

Čisto zadaj, kjer se je votlina zoževala in nižala, se je bojevala stara samica za svoj zarod, za svojo ostudno zalego. Pet mehkih umazaniosivih slepih kepice se je valjalo za njo. Bliskoma se brani napadov. Obupna besnost drži pokonci telo, ki je že vse pokrito z ranami. Sama je že požrla enega svojih mladih, čisto nagonsko je napravila to, da ohrani sebe. Prav tako nagonsko se sedaj bori za ostalih pet. Kakor je prej krvoločno zasadila svoje zobe v enega svojih mladičev, tako je zdaj drugega nežno pograbila za vrat in ga v dveh velikih skokih preko borečih se tovarišev svojega rodu prenesla na varno. Bežala je s svojim najljubšim in največjim ven, sama vsa krvaveča in razmršena; stran, samo stran jo je gnalo nekaj, umakniti se tej slepi pobesnelosti svojega rodu, pa čeprav v sredo med bojno črto borečih se ljudi.

Toda samo nekaj korakov ji je bilo usojenih, samo kratek blazen beg je bil to, med smrtnim besnenjem ljudi. Mladič ji je zdrknil izmed zob in se zvalil po pesku. Nekaj krogel je prevrtalo hijenino truplo.

V. M. Dorošević:

V · E · S · T

Iz kitajskih pravljic.

V prastarih časih, ko so bili listi zgodovine še čisti in nepopisani, so živeli ljudje, ki jih samo zaradi tega štejejo med modre, ker nihče ni popisal njihovih neumnosti.

Takrat se je nekoč ponoči rodila vest.

Priroda je počivala in sanjala. V soju mesečine so sanjali potok, bičje ob jezeru in drhteča travica. Bodoči metulj je sanjal, kako bo zlezal iz svoje odeje, cvetice so sanjale o rasti in vonju, slavec o svojih pesmih, zvezde pa... o bodočnosti. Čisto skrivaj je prišla vest na svet. V njenih velikih, globokih očeh so zvezde vžgale svoj ogenj. Njen obraz je bil blede v medli mesečini.

Živeti je morala samo ponoči, ker ljudje podnevi niso hoteli o njej nič slišati.

«Ne utegnemo se ukvarjati s teboj», so ji rekli. «Le poglej, koliko dela imamo! Nositi moramo tramove, vlačiti kamene. Za svoje življenje moramo skrbeti.»

Zato je hodila vest samo ponoči po svetu. Tiho je stopala v porcelanske hiše bogatinov in v kočje stromakov iz bičja. Plašno se je dotaknila spečega. «Kaj si včeraj storil?» ga je tiho vprašala.

In človek, ki se je zbudil, ji je pogledal v svetle oči in prestrašen dejal: «Kaj hočeš od mene... Ne morem se spomniti...»

«Pa pomisli!»

In človeku je začelo srce hitreje utripati. Pomislil je na dogodke minulega dne in ni mogel več zaspati. Nespečnost je zajela ljudi, siromašne in bogate, in ne zdravniki, ne opij nista mogla pomagati.

Najbogatejši je bil Li-čan-dsu. Imel je več denarja, več zemlje in hiš kakor vsi drugi. «Zato mora imeti tudi več razuma kakor mi», so si mislili vsi in so ga imenovali modrega.

Toda tudi Li-čan-dsuja je mučila nespečnost...

Boj na nož je divjal. Gorje, s srebrnim leskom so se zableščali dolgi francoski bajoneti pred očmi Arabcev. Mlademu, napadajočemu seržantu tujske legije je zletela puška iz rok. Z obema rokama se je zgrabil za glavo. Brez glasu, s skrčenimi potezami se je zvrnil v pesek. Njegov obraz je obrnjen proti razpoki v razvalini, iz katere je pravkar pribežala hijena.

Mala sraga rdečega življenjskega soka mu je zdrknula po obrazu. Gost kosem las se lepí na zevajočo rano vrh čela. Njegove strmeče oči opazujejo grozotno igro, moreči smrtni vrtnec v brlogu hijen.

Hitreje mu teče kri iz rane, blaznost mu lajša konec. Rezko se zasmije. Toda ta smeh je samo še obupen krč ličnih mišic. Kriči:

»Haha! Napredek, napredek, svet stoji na glavi, kar se ni še nikdar zgodilo, se godi. Hijene, te plašne, krotke zveri se med seboj more! Rade bi oponošale nas ljudi... ljudi! Haha!»

Težko kakor kamen mu je zdrknula glava v razpoko.

Gladek, hladen jezik željno liže toplo kri...

Vsi ljudje v okolici so bili njegovi dolžniki. Vse življenje so se morali mučiti, da so mu odslužili svoj dolg. Tako pametno je Li-čan-dsu vse uredil. Če je pa kakšnega zamudnika ujel pri tatvini, ga je kaznoval, da so vsi drugi izgubili veselje do kraje...

Toda nekega dne, ko je tudi k Li-čan-dsuju prišla vest, je začel premišljati:

«Zakaj krađe moj dolžnik? Ker nima jesti. In zakaj nima? Ker ne more nič zaslužiti. Ves dan dela, da odplačuje svoj dolg.»

Tedaj se je zasmejal modri Li-čan-dsu in dejal samemu sebi:

«Krivico delam, a vendar imam prav.»

Toda miru ni mogel več najti.

In te noči brez spanja so bile vzrok, da je nekega dne sklenil:

«Svojim dolžnikom bom vrnil denar, zemljo in hiše!»

Tedaj pa so se začeli oglašati njegovi domači. Noči brez spanja so modremu možu vzele razum. Zdravniki so to potrdili in vsi so se posvetovali, kako bi bogatega moža rešili vesti...

V tistih časih je živel v Nankingu A-pu-o, razumen mož, s katerim se ni mogel nihče na Kitajskem kosati.

Sklenili so, da bodo njega vprašali za svet. Poslanci so mu prinesli darila in se globoko priklonili pred njim. Potem so ga prosili:

«Pomagaj nam proti nespečnosti!»

A-pu-o je poslušal njih tožbe. Nasmešnil se je in dejal:

«Pomagal vam bom, da vas vest ne bo več tlačila.»

Vsi so prisluhnili.

«Naredimo postave! Odkod naj ve preprost človek, kaj mora storiti in česa ne sme! Napišimo na zvitke oslov-ske kože, kaj je dovoljeno in kaj je prepovedano. Potem naj pa pride vest in naj vpraša: 'Kaj si včeraj storil?' Odgovor se bo glasil: 'To, kar zahteva zakon!' In vsi boste lahko mirno spali.»

Narod se je veselil tega odgovora in A-pu-o je postal najvišji med vsemi mandarini. Če je nastal spor med dvema strankama, sta prišli obe k mandarinu in ga prosili:

«Poglej na oslovsko kožo, kdo ima v tem primeru prav!»

In oslovsko kožo je odtlej odločala pravico in krivico.

In kamor je poslej prišla vest, povsod so jo odgnali. Ko jih je zbudila, so se obrnili v kot in iznova zaspali.

Žalostno se je splazila k Li-čan-dsuju ter ga spomnila, kaj je nekoč sklenil. Pa ji je rekel:

«Saj ne smem svojega imetja razdeljevati. Na oslovski koži je zapisano: Imetje vsakega človeka je last njegovih potomcev. Ali smem razmetavati tujo lastnino, če moji dediči ne bodo zadovoljni z razdelitvijo? Lahko bi mi rekli, da sem tat, in vkovali bi me v verige. Zato me pusti v miru! Rajši sama zaspi in se ne klati več po svetu.»

Od časa do časa je še vest poskušala zbuditi ljudi. «Po predpisih se ravnamo», so ji povsod odgovarjali.

Naposled je prišla k mandarinu ter ga vprašala: «Zakaj me noče nihče več poslušati?»

Zasmejal se je.

«Zakaj pa imamo oslovsko kožo? Saj ljudje ne morejo hkratu poslušati tebe in nje! Samo v zmedo jih spravljáš in nihče te ne razume. Napisano je že vse, kar je treba storiti, ti pa si nepotrebna.»

In ko se je potem vest še enkrat dotaknila najmodrejšega mandarina, je planil kvišku: «Kako se upaš priti v tujo hišo? Kaj je napisano na oslovski koži? Kdor pride ponoči skrivaj v tujo hišo, ta mora biti tat, in ga zapremo.»

«Ne prihajam k tebi, da bi kradla... Vest sem.»

«Potem si pa vlačuga. Na oslovski koži je zapisano: Če pride tuja ženska ponoči k tujemu možu, jo je treba zapreti.»

«Nisem vlačuga», je rekla vest.

«In še nekaj je napisano», je dejal premodri mandarin. «Tistega, ki noče poslušati zapovedi na oslovski koži, je treba vreči v ječo... Hoj, ljudje! Pribijte jo h kladi in zaprite jo za vse večne čase!»

In pograbili so vest in jo vrgli v globoko, zamreženo ječo. Odondod ni mogla uti.

In odtlej se ne more nikomur več približati. Počasi so jo pozabili. Samo časih zakliče kakšen surovež, ki ni zadovoljen z mandarinovo razsodbo: «Saj nimate vesti!»

Toda potem mu pokažejo oslovsko kožo, na kateri je zapisano:

»Vest je za vse večne čase pregnana.»

In surovež se pomiri.

Nežno perilo

Kako previdno, kako oprezno pere mlada perica, katero kaže ta slika. Gotovo ni hotela svojega finega perila izpostaviti robatemu postopku pri pranju navadnega perila, ki je bil takrat splošno v navadi. Vendar kaj koristi tudi ta opreznost, ako sredstvo za pranje ni bilo primerno tkanini. Namesto da bi bilo blago in prizanesljivo, je bilo ostro in je razjedalo tkanino.

Posneto po stari sliki

pažljivo prati

V tem oziru imamo danes veliko boljše. Nežno perilo lahko res prizanesljivo peremo z milnimi luskami LUX, ki se že v mrzli vodi tako obilno penijo. LUX odpravi vso nesnago, ne da bi pri tem niti najmanj poškodoval vlakna ali barvo tkanine.

LUX

Okostje poslednjega carja

Pozimi l. 1918. so v mestu Jekaterinoslavu v vili inženjerja Ipatjeva ubili carja Nikolaja II., carico, naslednika prestola in carjeve hčere. Smrtna obsodba je prišla iz Moskve. Ponoči so trupla polili zunaj mesta z bencinom in zažgali. Samo glavo poslednjega carja — tako trdijo nekateri — so poslali v Moskvo. Tam je bila baje sežgana v kletih Kremlja vpricho Ljenina in vse sovjetske vlade.

Nekaj dni po umoru carjeve družine so bele čete zavzele Jekaterinoslav. Takoj se je zbrala komisija izkušenih pravnikov, ki so natanko preiskali vse podrobnosti umora in kraj, kjer so bila trupla sežgana. Izsledki te komisije so dandanes že povsod znani. Znana je tudi usoda treh morilcev carjeve družine. Prvega, Volkova, ki je bil pozneje sovjetski poslanik v Varšavi, je ustrelil devetnajstletni ruski emigrant Koverda, ko se je mislil vrniti v Moskvo. Drugi morilec, Belbrodov, je zaprt v neki nemški norišnici. Tretji, neki Armenec, se je vrnil domov in je dandanes navaden kmet.

Neznano pa je, kaj je bilo s trupli pobitih. Zaradi te nejasnosti so se stari ruski duhovniki branili bratji zadušnice za carjem. V neki cerkvi na Balkanu so celo nedavno brali mašo za carjevo zdravje, kar je vsekako nekoliko čudno. Dobrih deset let ni bilo nič znano o tem, kam so izginili posmrtni ostanki carjeve družine. Šele l. 1929. se je to vprašanje iznenada razjasnilo. Francoski general Janin, ki je bil zastopnik francoske vlade ob času bojev belih in rdečih čet v Sibiriji, je objavil svoje spomine, ki so bili za ves svet velika senzacija.

General Janin pripoveduje tole:

Kmalu potem, ko je raziskovalna komisija zaključila svoje delo, se je začel umik belih čet iz Sibirije. V splošni zmedbi so vodilni generali pozabili na usodo carjevih posmrtnih ostankov ali pa se sami niso upali ničesar ukreniti. Ti ostanki so obležali v nekem zaboju v Jekaterinoslavu. Šele malo pred prihodom rdečih čet so se nekateri gardni oficirji spomnili nanje. Seveda v tistih razmerah ni bilo mogoče misliti na kakšen slovesen prevoz. Častniki so vzeli zaboj pač s seboj. Ker pa je bilo veliko

vprašanje, ali bodo mogli priti sami živi skozi snežene sibirske puščave, so sklenili, da bodo zaupali zaboj nekemu, ki bo bolj zanesljivo prišel iz klanja državljanske vojne. Izročili so ga japonskemu zastopniku v generalnem štabu, ki se je mudil v Sibiriji in se je odpeljal s posebnim vlakom v Vladivostok, ko so se začele bližati rdeče čete.

Tako je prišel zaboj z ostanki ubitega vladarja čez šestino sveta pod varstvom japonskega častnika na skrajno mejo Rusije, v Vladivostok. Najbrže Japonec sam ni vedel, kakšno skrivnostno prtljago vozi s seboj. V Vladivostoku so spet prevzeli zaboj maloštevilni častniki, ki so preživeli umik. Zdaj se je začelo iznova vprašanje, kaj naj počno z zabojem. Rdeče čete so se čedalje bolj bližale in tudi v Vladivostoku so se začeli upori. Bela vlada Daljnega vzhoda je imela očitno dovolj skrbi z lastnimi zadevami in se ni utegnila brigati za zadeve svojih nekdanjih gardnih oficirjev. V tej stiski so sklenili Rusi, da se bodo obrnili na poveljnika angleške mornarice, ki se je takrat mudila v Vladivostoku.

Zanimivo je, da je admiral odločno odklonil sprejem posmrtnih ostankov sorodnika svojega kralja. S suhimi besedami je odvrnil, da ima dovolj drugega dela in da se pač ne more ukvarjati s sežganimi trupli, da ga pa tudi drugače carjeva usoda prav malo zanima. Menda je pozabil, da je bil ta car zaveznik Anglije in da je pomagal slabiti osrednje velesile. Tako je torej ostal pepel poslednjega vladarja vseh Rusov na meji države, zapuščen, pozabljen. Varovali so ga samo izstradani, bolni, bedni ljudje, njegovi poslednji služabniki. Rusom torej ni ostalo nič drugega, kakor da so se obrnili na najbližjega zastopnika Evrope, na francoskega generala Janina. Ko je general zvedel, da se je njegov angleški tekmeč branil prepeljati ostanke carjeve družine v Evropo, se je takoj odločil. Prav zato, da bi pokazal, da Francozi več drže na zavezništvo, je sklenil te ostanke prevzeti. Stisnil je ruskemu častniku roko, vzal zaboj na krov neke vojne ladje in odplul v Francijo. Rusi so s tem opravili svojo dolžnost. Carjevo truplo je bilo na varnem.

Šele tedaj, ko se je pripeljal domov, se je general zavedel, da prav za prav ne ve, kaj naj bi počel s strašnim tovorom, ki ga je dobil na Daljnem vzhodu. Najprej je sporočil vse francoski vladi. Dobil pa je odgovor, da je vzel truplo s seboj kot privatnik in da republikanska vlada s tem nima nikakršnega posla. Edino, kar more Francija storiti, je to, da dovoli shraniti ostanke visokih zaveznikov v kletih zunanjega urada, dokler se ne najde kakšen boljši prostor. Ta prostor pa se je zdel generalu seveda premalo vreden za ostanke carjeve družine.

V stiski se je general obrnil na velikega kneza Nikolaja Nikolajeviča. Ta je bil carjev stric, nekdanji ruski vrhovni poveljnik v svetovni vojni in bog mnogih emigrantov. Pretreslo ga je, ko mu je general povedal svojo prošnjo. Toda kam, za boga, naj spravi zogljenene ostanke, kaj naj začne s tem strašnim zabojem? «Pri miru me pustite, ničesar ne maram slišati o teh nesrečnikih!» je kriknil in zbežal iz sobe.

Ker je bilo pa le treba nekaj storiti za dostojen pokop carjeve družine, so se zbrali ruski veliki knezi, da bi kot carjevi sorodniki odločili vse potrebno. Toda niso se mogli zediniti. Groza jih je bilo strašnega zaboja in nihče ni prišel s pravim predlogom na dan. Ugotovili so samo, da trupla prav za prav niso last družine Romanovih, ampak ruskega naroda. Potem so se razšli. Posledica tega je bila, da je ostal general še nadalje lastnik trupel, ki niso našla počitka. Še dolga leta so ležali ostanki carjeve družine v rodbinski grobnici francoskega generala. Nihče se ni za trupla zmenil, noben emigrant, noben zaveznik. Naposled se je nekega dne oglasil pri generalu najstarejši član ruske diplomacije Girs. Kot zastopnik stare Rusije je zahteval izročitev carjevih ostankov. General je bil vesel, da je naposled dobil zakonitega sprejemnika trupel in se je rad ločil od žalostnih ostankov.

Girs je odpeljal zaboj z vozom. Odslej manjka za njim vsaka sled. Nihče ne ve, kam je zaboj izginil, nihče ne ve, kje je pokopan.

Girs o tem trdovratno molči. Nikogar ne sprejme, ki želi o tem govoriti. Nekoč ga je prosil veliki knez Ciril, naj mu trupla zaupa. Girs poslanca velikega kneza ni sprejel in mu je samo pisal, da še ni prišel čas, ko bi lahko govoril o tem, kje se nahajajo carjevi ostanki. Spor med nekdanjim poslanikom in Ci-

† Svitoslav Miha Peruzzi (1881 — 5. VII. 1936.)

Letošnjo pomlad, meseca aprila, se mi je izpolnila davna želja, da Te vidim, dragi Miha, v Tvojem drugem domu, v starodavnem Splitu. Mimo čarobnih plitviških jezer, skozi plodno kninsko polje nas je vodila pot do Tvojega osamelega doma. Tvoje predrage Ti židljenske in umetniške družice, soproge Ane, Tvojega najboljšega modela, ni bilo več ob Tvoji strani. Še smo nekaj večerov prekrاملjali v beli kuhinji, spali v težkih baročnih posteljah, še smo obujali spomine na pesele in žalostne vezi v preteklosti, še smo kovali načrte, kako si boš po dolgi službi prisočil na Dolenjskem svoj zasluženi pokoj, takole v majhni, beli hišici, prirejeni za atelje, in še Te je moj neumorni sopotnik Tone Sušteršič kakor v predslutnji posnel v stanovanju s kamero na pričujoči tej poslednji sliki. Nato smo se poslovili in obiskali še Makarsko, Dubrovnik, Cavtat, Cetinje, Budvo... Ko smo se ornili v Ljubljano, smo z veseljem zaznali, da se navdušeno odpravljajš v ožjo domovino. Zdaj so Te iz Splita prepeljali na tomišelsko — pokopališče k Tvoji materi... Kakor v sanjah mi lebdi pred očmi Tvoja splitska umetniška sobica, polna Tvojih najintimnejših del in reprodukcij, zlasti lik soproge Ane, lep Meštrovicjev lesorez, darovi, eksotične umetnine, stari porcelan ter mnogo, mnogo nekupljivih stvari, katere je z nežno ljubeznijo gojil in cenil samo človek Tvojega srca.

Dr. Fran Kidrič, PREŠEREN, I. del

Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani. Cena za oba dela v polusnju 300 din, v platno 280 din, broširana pa 250 din. Pred kratkim je izdala Tiskovna zadruga tako dolgo pričakovanega «Prešerna». Za zdaj je izšel I. del. Knjiga prinaša pesnitve in pisma velikega slovenskega pesnika. To bo najbrže vse delo, ki ga je Prešeren zapustil Slovencem. Knjiga je izšla v uredništvu vseučiliškega profesorja dr. Frana Kidriča, ki je

rilom se je raznesel tudi po listih in pariški časnikarji so šli na lov za carjevimi ostanki. Razvila se je velika polemika. Girsra so obdolžili vseh mogočih zločinov in naposled so ga prisilili, da je vsaj delno razkril svojo skrivnost.

Sprejel je časnikarje in jim rekel suho in kratko: «Ostanke carjeve družine sem spravil na mirnem mestu. Last ruskega naroda so. Samo kadar bo ves ruski narod vprašal, bom povedal, kje so skriti. Grob varujejo vestni in molčečni ljudje. Ob grobu neprestano molijo za dušni mir umorjenih. Več vam za zdaj ne morem povedati.»

Emigranti, tisk in javnost so se morali zadovoljiti s tem kratkim odgovorom. Več ni bilo mogoče izvleči iz čudaškega

Svitko Miha Peruzzi, slovenski kipar in prof. Tehnične srednje šole v Splitu je bil po rodu iz Lip na Barju. Bil je sin pokojnega Martina, barjanskega kralja, prvega slovenskega kmetamorostarja z akad. izobrazbo, arheologa, odkritelja staob na koleh in najuspešnejšega pobornika za osuševanje Barja. Zgodaj je mladi Mihec gnetel iz barjanske ilovice mične figure. Tako je bilo tudi Mihi od rojstva zapisano, da bo prehodil vse postaje trnjeve, a tudi vsele poti slovenskega umetnika. Po dovršeni obrtni šoli v Ljubljani je vstopil na dunajsko umetnostno akademijo. Bil je blažeči jeziček na tehtnici tedanje bujne in razmahnjene slovenske umetniške generacije tam gori. Ustanovil je «Vesno», okoli katere se je zbiral cvet te generacije in mnogi njegovi poznejši dosmrtni prijatelji (Meštrovic, Gaspari, Birolla, Santel, Klemenčič, Smrekar) so bili člani tega društva. Izmed literatov ga je ves čas vezala pristrčna prijateljska vez s pokojnim Iv. Cankarjem.

*

Miha Peruzzi je ustvarjal svoje stvari s krepko, samoniklo tovrno močjo, formalno zlasti v početkih, sledeč klasični šoli. Po svoji resni preprostosti in neposrednosti pa je v vseh svojih likih zarisal naš tipični slovenski človek. Estetsko umirjen, svobodno razgiban in vedno v bistvu dober, je ohranil vse poteze naše zemlje, ki mu jih tudi tridesetletna odsotnost od doma niti glede mišljenja niti glede značaja ni zabrisala. Vsemu posili-bolestnemu, vsaki iskanosti in modni pretiranosti je ostal tuj do konca. Človek in umetnik je bil v njem srečno in harmonično združen v zdravo in lahko ustvarjajočo enoto.

*

tudi s tem delom dokazal, da je naš prvi prešernoslovec. Slovenci smo naposled dobili izdajo Prešernovega dela v obliki, ki bo zadovoljila tudi najbolj razdajene ljubitelje lepe knjige. Prav tako bo tudi dr. Kidričeva izdaja Prešernovih poezij dobrodošla vsem tistim, ki bodo Prešernovo delo tudi vbodoče proučevali z znanstvenimi vidikov. Založnica je preskrbela knjigi primerno, razkošno opremo. Dal ji jo je ing. arch.

starca. Še zdaj ne ve nihče, kje trupla leže.

Stoletja so vladali v Rusiji carji. Živel so, umirali, in v velikih katedralah petrograjskih in moskovskih so slovesno pokopavali njihova trupla. Zogljene ostanki poslednjega carja pa še do danes niso mogli najti pravega miru. Skozi Sibirijo, čez Daljni zapad in čez Ocean je šla njihova pot v Francijo. Tam jih skrbno varuje osivel starec. Častniki in duhovni skrbe za poslednje ostanke poslednjega vladarja ogromne Rusije, Nikolaja II., carja Rusije, kralja Poljske, velikega kneza Finske, Tvera, Rostova, Novgoroda, Sibirije, Astrahana in Kazana, gospodarja Velike, Male in Bele Rusije.

Izmed njegovih domačih del naj omejnimo Levstikovo plaketo, Medvedov nagrobnik, Kranjskega Janeza na pokopališču Sv. Križa, relief Adamiča in Lundra, spomenik septembrskim žrtvam iz leta 1908. itd. Neznana je usoda reliefov iz «Povodnega moža» za šentjakovski most. Njegova dela je na sploh spremljala izredna, grenka usoda. Slovenci smo tedaj plaho ostajali proti Dunaju, a smo vedno z domačimi malenkostnimi političnimi prepiri zaigrali svoje uspehe in — žrtve. Peruzzi je dobil poleg prve nagrade za osnutek S. Gregorčičevega nagrobnika tudi izvršitev spomenika cesarja Franca Jožefa I., ker niso mogli njegovega znanja prezreti. Najlepsi del spomenika je ohranjen še danes. Živ dokument naše ozkočutnosti je zadeva z nagrobnikom septembrskih žrtv in še mnogo drugega... O tem je bil že nekaj bridkih resnic napisal Ivan Cankar. V Dalmaciji je pokojnik sodeloval z Meštrovicem, s katerim sta imela nekaj časa skupen atelje, pri dovršitvi Račičevega mavzoleja v Cavtatu in pri delih za dvor. Douršil je plaketo svojega velikega prijatelja dona Bulića in mnogo lokalnih obrazov ter podob.

V dobi sovraštva, merkantilizma in mešetarstva Ti bodi, dragi Miha, o slovo rečeno tole:

Bil si naš obraz, da malo tako naših. Skušal si dati svoje najboljše zemlje, kateri si pripadal. Tvoji marmorni liki, terracotte, lesorezi, alegorije in simboli bodo živeli dolgo. V zamišljeno sklonjeni glavi «Kranjskega Janeza» pa bo živel Tvoj nepozabni in srčno dobri človek z Ljubljanskega Barja. Takšen, kakršnega sem Te poznal in kakršen si bil Ti sam!

Naj Ti bo pokojen Tvoj zadnji dom!

IVO PERUZZI.

Domicijan Serajnik. Na zaščitnem ovoju je zelo posrečena slika Primčeve Julije. Omembe vredna je reprodukcija podobe «Prešeren okoli l. 1835.», ki jo je lani ustvaril Božidar Jakac. O tej podobi je Ljubljanski zvon priobčil posebno študijo prof. Kidriča. Po dosedanjih dispozicijah je verjetno, da izide II. del Prešerna že letos jeseni, ker bo dotlej najbrže rokopijs Prešernovega življenjepisa končan. S tem bo založnica izvršila veliko delo, ki ga je prevzela z izdajo Prešerna, proti slovenski kulturi in slovenski zgodovini.

Žene vedo za čar lepih las . . .

Nobena žena ne bo pozabila, ako je „on“ občudoval njene lepe lase. Vedno zopet bi hotela to slišati in bo storila vse, da ostane v njegovih očeh lepa! Ako negujete Vaše lase z Elida Shampooom ostanejo vedno bujni, mehki in sijajni, dajo se lahko in lepo česati, a kodri drže dalj časa.

KAMILLOFLOR
Špecialni Shampoo za plavolaske, prost od alkalija, ohrani naravni, zlati lesk plavih las ter ga zopet vrne, če se je izgubil. Daje lasem čudovit sijaj.

ELIDA SHAMPOO

BRUNETAFLOR
Špecialni Shampoo za temne lase, prost od alkalija, daje lasem čudovit lesk in povečan sijaj ter dovede temnorjavo barvo las do posebne veljave.

Kako postaja govoreči film gledališče

Pot ruskega filma od propagande do romantike.

Kolikor je star film, toliko je star tudi boj filma z gledališčem. Ne samo v trgovskem smislu, ampak zlasti v umetniškem. Začetki filma so bili gledališki in od teh začetkov dalje se bori novi rod filmskih pisateljev in režiserjev proti dediščini, ki se je film ne bo mogel nikoli otresti.

Višek negledališkega v filmu sta dosegla ruska režiserja Eisenstein in Pudovkin v trenutku, ko je govoreči film zadal nememu filmu smrtni udarec. Od slej se bore veliki režiserji nemega filma proti novi gledališki struji, ki je pridobila na svojem pomenu, kar je film dobil glas. Pomisliti je treba samo na Charlieja Chaplina, ki se še sedaj ni odločil, da bi v filmu govoril. Spomniti se je treba ostrih besed, ki jih je izrekel znameniti francoski režiser René Clair proti filmanju dram in komedij.

Toda kakor se je moralo gledališče v času nemega filma ukloniti novemu rodu, Pudovkinu, Clairu, Pabstu, Bustru Keatonu, tako se morajo zdaj stare filmske veličine uklanjati novi smeri. Kajti doslej imamo še samo gledališče v govorečem filmu. Pravega govorečega filma še nimamo. Dokaz: še nihče ni doslej mogel napisati resnične teorije govorečega filma niti v najpreprostejših obrisih. Vsi članki o njem, vse napisano je bilo doslej samo poizkušanje, razglabljanje. Za pot novega filma utegnejo biti

odločilni poizkusi novih ruskih režiserjev, kakor so bili nekoč odločilni filmi Pudovkina in Eisensteina. Ti režiserji — Petrov, Jutkevič, Roshal — so sklenili mir z gledališčem. Še več, delno so se vrnili nazaj h klasikom in inscenirali razne drame. Jutkevič izdeluje filme iz življenja sovjetov. Roshal je z nenavadnim uspehom filmal dve noveli Dostojevskega pod skupnim naslovom «Petrograjske noči». Petrov se naslanja neposredno na gledališče. Filmal je dramo najboljšega ruskega gledališkega klasika Petrovskega «Vihar». Izbira vsebine v filmih teh novih režiserjev je značilna. Koliko so se Rusi spet približali gledališču, vidimo zlasti iz izbire glavnih igralcev. Tu skoraj ne moremo več opaziti šole Eisensteina in Pudovkina. Novi ruski režiserji hodijo po sledovih starega mojstra ruskega gledališča Stanislavskega. In glavne vloge v njih filmih imajo znane veličine Moskovskega umetniškega gledališča.

Pri tem pa z začudenjem opazimo, kako filmsko je že mislil Stanislavski, ki je tako rad postavljajl neme, a žive skulpture na najbolj razgibanih dramatskih mestih in ki je našel v najpreprostejši, čeprav nekoliko pretirani mimiki več izraza kakor drugi v brezplodnem besedičenju. Novi režiserji, ki so odkrili pravi filmski smisel gledališča Stanislavskega, so ustvarili novo sintezo med gledališčem

in filmom. In na primer filma «Petrograjske noči» in «Vihar», ki smo ju pri nas že videli in ki sta nekakšni vrhunski produkt te sinteze, nista visoko umetniško vredna samo v literarnem, ampak tudi v filmskem smislu. Občinstvo znata zagrabiti, napeti njegove čute in ga prepričati, kakor nekoč nemi film. K sliki sta dodala samo besedo, glasbo in velik dramatski učinek, ki spominja na Stanislavskega.

Težavna naloga vsakega evropskega ali ameriškega režiserja, da poišče dobre igralce, jima je bila prihranjena: igralci Moskovskega umetniškega gledališča igrajo tu v filmu skoro prav tako, kakor so bili vajeni v gledališču. Samo besede so še bolj skopo odmerjene kakor na odru. Kaj je dober igralec vreden tudi v filmu, se vidi šele v Rusiji, kjer so znali doseči tudi iz igre neomikanih Mongolov in nepripravljenih skupin presenetljive umetniške uspehe. Eisensteinove ali Pudovkine režije množic novi ruski režiserji še niso pozabili. Samo izpopolnili so jo z izkušenimi igralci.

Sicer tudi film «Nevihča» še ni bil čisto popoln. Ko so ga prvič igrali, ga je prišel gledat sam Stanislavski, da bi videl, kako so njegovo umetnost prenesli v kino. Dejal je, da ga «Vihar» v filmu prav tako ni zadovoljil kakor kino sploh. In godel je nekaj o dobi, ki zbira glasbo in gledališko umetnost kakor konzerve in jih pošilja po svetu. Dejal je, da morata film in radio najprej izgubiti svoj «okus» po pločevini, da bosta užitna . . .

Filmske veličine, ki so videle «Vihar» in «Petrograjske noči» v Parizu, so rekle, da je nova ruska filmska umetnost preveč gledališka. Tudi ti ljudje utegnejo imeti prav, kajti čeprav je dramatika teh filmov tako močna in režija skupin v umetniškem oziru tako popolna, — filmske dinamike «Križarke Potemkina» ali «Viharja nad Azijo» ni dosegla. In zdi se, da mladi ruski režiserji še iščejo. Iščejo sinteze med staro in novo Rusijo. Počasno vračanje h klasikom starih carskih časov ni slučajno in docela ustreza smernicam ruske vlade, ki se obrača stran od najsvetlejšega v dose-danji revolucionarni umetnosti, od propagande. Propaganda množic ne vleče več. In zato so sklenili, da je treba dati gledališču in filmu nove vsebine oziroma vsebino, ki bo podobna nekdanji.

Najbrže pa voditelji ruskega filma niso vedeli, kako naj bi preskočili od tendenčne drame, ki se norčuje iz ljubezni in življenja, k romantiki, ki si je iznenada zaželel ves svet, sit stisk in težav. In zato so se obrnili k najmanj nevarnim klasikom. Znano je, da žanjejo

v ruskih gledaliških klasikih, ki so jih med revolucijo pregnali, zadnje čase triumfe, kakršnih niso poznali niti takrat, ko so gospodovali še carji.

Precej ruskih filmov je šlo zadnje čase po Evropi. Šle so komedije kakor «Pastir Kostja», šle so zgodovinske drame, šli so tudi nekateri zapozneli propagandni filmi. Toda takšnih uspehov kakor filma «Vihar» in «Petrograjske noči» ni doživel noben drug. Enako se je go-

dilo v Rusiji sami. To bo mladim ruskim režiserjem, izmed katerih še nihče ni dosegel tridesetega leta, dober migljaj, po kateri poti morajo iti. Je pa ta uspeh tudi jasen dokaz, da je filmska publika že zelo dozorela in da kmalu napači doba, ko bodo filmski producenti tudi v drugih državah lahko počasi demontirali osladna filmska skrupucala, ki so bila do lanskega leta višek filmskih uspehov in ki so pri nas žal še sedaj.

Iv. H. Rösler:

ČETRT URE PREZGODAJ

(Ameriška zgodba).

Arena Arriergarde v New Yorku je bila do zadnjega kotička polna. Nad petdeset tisoč ljudi je prišlo gledat boj za svetovno prvenstvo v boksu težke kategorije. Uslužbenci radijskih postaj, reporterji in poročevalci listov z vsega sveta so se zbrali polnoštevilno. Zakaj borila se bosta zamorec Harris proti evropskemu prvaku Italijanu Donizettiju. Vstopnice so veljale od deset do tisoč dolarjev, v areno pa se je slabo videlo šele s prostorov po sto dolarjev. Kilometer naokrog je bilo razvrščenih na tisoče avtomobilov iz San Franciscas, Bostona, Philadelphije in iz Chicaga.

Pred vhodnimi vrati je divjala tisočglava množica. Prerivala se je, tulila, se boksala in suvala, da bi prišla vsaj pol centimetra bliže k areni. Celotno premoženje so ponujali za najskromnejši kotiček, toda zaman. Čeprav je poizkušala policija razgnati množico z dobroto, s prigovarjanjem, s pendreki, z apeliranjem na pamet in s kričanjem, ni vse skupaj nič zaleгло. Ljudje so vztrajali in upali v čudež ali srečno naključje. Ponekod je prišlo do resnih spopadov, razgreti temperamentni so trčili skupaj, pesti so švigale po zaku, rešilni vozovi so vozili «prizadete» v bolnico.

Borbe so se pravkar začele, toda skoraj nihče se ni zanimal zanje in dva krvava knock-outa sta bila deležna le šibkega ploskanja. Vse je napeto čakalo samo glavnega boja tega večera, boja za svetovno prvenstvo.

Medtem je šlo pri vseh vratih, ki so vodila v areno, prav zares. Vedno iznova je poizkušal kdo predreti živi obroč, toda njegovo prizadevanje se je končalo v rešilnem vozu. Posebno vztrajna pa je bila skupina Italijanov,

izmed katerih so bili trije ali štirje posebno vneti kričači in prerivači. Drli so se, mahali z rokami in vzbujali splošno pozornost. Posebno eden, prav čeden fant, velik in močan, se je boril za vstop; otepal je kot lev in solze besnosti so mu vrele iz oči. S svojo vztrajnostjo so si res izsilili pot in so bili že malone pri vhodu. Tedaj se je začulo z druge strani prav tako kričanje in pet zamorcev se je nenadoma znašlo poleg njih. Že se je zdelo, da se bodo Italijani zgnatli skozi vrata, ko je tisti objokani fant izkupil od enega izmed zamorcev krepek udarec s pestjo, da se je sesedel. Prijatelji so mu pomagali na noge, nakar se je postavil v bran, in že je treščila njegova trda pest v široki zamorčev obraz. Ta se je stresel in obsul Italijana s ploho hitrih udarcev. Zamorec je dobil udarec z desne, da se mu je zmešnilo pred očmi. Sunil je predse, zadel v prazno in se ravno še ujel z brado v nastavljenost Italijanovo pest. Zamorec se je od jeze osvestil in vrnil Italijanu vse udarce z obrestmi vred, ki mu jih pa ta nikakor ni ostal dolžan. Ko je iz nastavljenih zvočnikov sikhnilo rezko žvižganje siren, ki so naznanjale, da se bo čez nekaj minut začel match Harris-Donizetti, in je nastala povsod grobna tišina, so Italijana in zamorca odnesli iz-

pred vhoda v rešilni avto kot žrtvi besne borbe za vhod.

Zvočniki so molčali.

Nenadoma se se spet oglasili:

«Halo, Halo! Začetek boksarskega matcha za svetovno prvenstvo se bo nekoliko zakasnil. Obeh boksarjev trenutno ni mogoče nikjer dobiti; njuni garderobi sta prazni. Prosimo potrpljenja.» In čez trenutek molka: «Halo! Pravkar dobivamo po telefonu neko sporočilo.»

Nastalo je nervozno mrmranje, tudi nekaj žvižgov je bilo slišati vmes. Počasi se je vse poleglo in zavladal je napet molk, dve minuti, dve celi večnosti.

Potem se je v zvočniku spet nekaj zganilo in reporter je poročal:

«Halo! Pravkar nam je bilo sporočeno, da se danes nobeden izmed obeh boksarjev, Harris in Donizetti, ne bo mogel udeležiti matcha. Oba sta se nekoliko zakasnila in sta prišla sicer še o pravem času, toda takrat že niso nikogar več pustili v areno. Oba sta se obupno borila za vstop, izkušala na vse strani razjasniti svoj mučni položaj, naključje pa je hotelo, da sta se — ne da bi se bila v zmedu in poltemi spoznala — pred vhodnimi vrati v našo areno spopadla med množico in po strahovitem pretepanju z golimi pestmi doživela vsak svoj knock-out. Zdaj ležita v bolnici, oba skupaj v isti sobi, toda v stanju, da si ne bosta mogla stopiti nasproti prej kakor čez tri mesece.»

H. Wreath:

KRALJ STAVKOKAZOV

Najčudovitejša armada Amerike.

«Halo, tam Berghoff-service?»

«Želite?»

«Koliko bi zahtevali, če bi udušili stavko, ki grozi moji tovarni?»

«Zvežem vas z gospodom Berghoffom osebno.»

«Halo, tu X Y Company. Moji ljudje, tisoč mož, hočejo stavkati. Koliko zahtevate, da nam udušite stavko?»

«Petdeset tisoč dolarjev. Jamčim pa za popoln uspeh.»

«Prav, sprejemem.»

Mamica, uči z menoj.

Najlepša dolžnost matere je vzgoja otrok. Prav tako pa mora skrbeti, da je tudi njih perilo vedno čisto. Oboje lahko danes mamica opravi, ako vzame za pranje Schichtov Radion, saj je to vendar tako preprosto: raztopi najprej Radion v mrzli vodi in ko raztopina s perilom zavre, kuhaj 15 minut. Nato perilo izperi najprej v topli, potem pa še v mrzli vodi — in perilo bo belo kakor sneg.

Schichtov RADION pere vse

Ameriški tovarnar ali glavni ravnatelj nekega trusta, šef kake ogromne veleprodajalne, odloži slušalo. Množica številčk mu roji po glavi. Že tri dni nima miru. Če sprejme pogoje delavstva in jim zviša plačo za povprečno 50 centov na dan, bi pomenilo to 130.000 dolarjev več izdatkov na leto in podjetje bi ne moglo več vzdržati cen, ki jih diktira konkurenčni boj. Razen tega pa se takale stavka navadno tudi krvavo konča, in to bi rad zdaj preprečil.

Najbolj osovraženi mož v USA.

Berghoff mora pomagati; Berghoff naj prevzame vso težo stavke, vso voljo tisočih oseb na svoje rame, Berghoff, mož, ki že 27 let sem iz svoje pisarne v New Yorku s pomočjo armade delavcev, nastavljenecv in sotrudnikov že v kali zatre vsako stavko. Berghoff ni poveni, to je res, petdeset tisoč dolarjev je že prav čedno premoženje, toda treba je upoštevati, da mora mož vzdrževati nekaj tisoč ljudi in jih mimo tega tudi prav dobro plačati, posebno dokler traja stavka. In da on sam nima niti enega mirnega trenutka, ker se dobro zaveda, da malokoga v Združenih državah toliko ljudi sovraži kakor njega.

Pearl Berghoff, «rdeči demon», kakor ga navadno imenujejo, je majhne postave, rdečkastih las in širokega obraza. Star je 52 let in je bil včasih detektiv. Čisto odkrito priznava, da si svojega poklica ni izbral morda zaradi kakega političnega prepričanja ali iz kakega moralnega vzroka. Rad ima denar — in Berghoff-service je seveda prav dobičkanosno podjetje.

Kralj stavkokazov je preprečil v zadnjih dvajsetih letih nič manj ko 172 velikih stavk. Sicer je res, da ščiti podjetje in da delavci proti njemu nič ne opravijo; toda medtem ko je veljala n. pr. zadnja stavka v premogovnih revirjih, ki je bila potlačena s pomočjo policije in vojaštva, skoraj tisoč človeških življenj, si Berghoff vedno prizadeva, da se ogne prelivanju krvi, kar mu pa le redko izpodleti. Vendar pa nam pokaže statistika še zmeraj precej žalostno sliko. Pri zadnjih devetih velikih stavkah, ki jih je potlačil Berghoff, je izgubilo življenje dvajset stavkajočih in devet stavkokazov. Leta 1934. je izgubilo pri stavkah 42 ljudi svoje življenje, lansko leto pa je padlo trinajst stavkajočih pod roko stavkokazov.

Dva tisoč voznikov stavka.

Med najboljšimi Berghoffovimi odjemalci so železniške družbe, rudarska

podjetja in transportne družbe. Nekoč se je obrnila nanj celo mestna občina newyorška zaradi pomoči. Bilo je leta 1907., ko je stopilo v stavko dva tisoč mestnih smetarjev, ki niso hoteli več odvažati smeti iz mesta. Berghoff je najel dva tisoč zamorcev, ki so spali na nekem parniku v pristanišču, da so bili vsaj ponoči bolj na varnem. Čez osem dni je imel v rokah ček za 25.000 dolarjev. Smetarji pa so vozili dalje.

«Kralj stavkokazov» vodi podjetje, ki ni dovoljeno nikjer drugje, kakor samo še v Ameriki. V vseh drugih državah na svetu nastopi v primeru stavke v javnih podjetjih, kakor so cestne železnice, pošta, železnice itd., policija ali pa vojaštvo, da se vsaj za silo vzdržuje promet. Samo v Ameriki so profesionalni stavkokazi z zakonom zaščiteni. Od tistega uspeha v New Yorku dalje je Berghoff vselej zadovoljivo rešil naloge, ki si jih je bil nadel, pa če so bile še tako težke. Njegova armada ima špijone, specialiste in «može z orožjem». Višji uslužbenci od navadnih delavcev prejemajo redno plačo tudi v časih, ko «posli» ne gredo posebno ugodno. Samo kratek telefonski razgovor je potreben, in vse se prične gibati. Vsak nov uslužbenec mora, ko nastopi službo, podpisati pogodbo, ki oprasča Berghoffa vsake krivde, ko bi stavkokaz na ta ali oni način trpel kako škodo. Plača znaša

do deset dolarjev na dan; Berghoff plača dvojno.

Nove metode.

Že nekaj let je Berghoff prisiljen iskati si novih potov, da pride čim hitreje do uspeha. Njegova tehnika je prav svojevrstna. Predvsem — tako misli rdeči demon — ne smem pustiti, da pride do stavke. Potrebno si je torej vzdrževati ljudi, ki imajo nalogo, da nasprotujejo štrajku v podjetjih, kjer grozi izbruhniti. Podjetnik, ki o pravem času obvesti Berghoffa o nevarnosti stavke, je srečen, če Berghoffu uspe pomiriti delavce. Rad plača zahtevano vsoto, in to tem rajši, ker bi ga stal vsak dan stavke lep denar.

Pearl Berghoff pošilja svoje ljudi v stanovanja delavcev, ki se posebno odločno izjavljajo za stavko. Ti ljudje vplivajo na žene delavcev s tem, da jim prikažejo vse nevarnosti, ki groze možu za časa stavke. Obenem pa da nekaj najradikalnejših elementov med delavci od svojih ljudi pretepti.

Brez dvoma spadajo «rdeči demon» in vsa ostala podjetja te vrste med najžalostnejše in najsenečnejše strani ameriškega gospodarskega življenja. Želeti bi bilo, da bi kak učinkovit zakon napravil konec temu «divjemu zapadu» na tak način, da bi postala takšna podjetja odveč.

H. B. PRIGODA OPOLNOČI

«Nikoli.» je pripovedoval mladi raziskovalec, ki se je bil pravkar vrnil iz Indije, «nikoli se ne čuti človek bolj osamljenega in izgubljenega, kakor če se znajde ponoči sam v pragozdu. Ta izumrl in strahotni svet tišči duha in ugonablja živce. Nedavno tega sem ponoči sredi pragozda doživel prigodo, ki se sicer konča s smehom, ki pa je bila vendarle strašna, dokler je trajala.

Vračal sem se sam po ozki stezi skozi džunglo k taboru. Bilo je okoli polnoči. Popolna tema je ležala nad pragozdom. Pod gostimi vrhovi prastarih dreves se je vila ozka steza, ki je bila komaj tako široka kakor stopalo. Kolovratil sem skozi polnočno temo in moje misli so se neprestano ukvarjale z večerjo. Zdajci se je začelo malo svitati okoli mene. Drevje je postajalo redkejše, mesečina je laže prodirala skozi gosto vejevje, le tu in tam sem še zašel v temno zasenčen kraj, in naposled sem prišel do jase. Medtem ko sem hitro prehodil jaso, je

napravila steza ovinek. Mogočno figovo drevo z obiljem črnih velikih listov je raslo čez pot. Steza je držala naravnost k drevesu. Bil sem kakih trideset metrov oddaljen od debla, ko sem opazil nekaj belega, ki je slonelo ob deblu. Čepelo je tik ob tleh, takoj na hitri pogled je bilo videti človeku podobno, in izpreletel me je tak mrz, kakor še nikoli ob nobeni reči, ki sem naletel nanjo v džungli. Počasi sem stopil bliže. Zdajci sem nenadoma obstal in obstrmel: tisto belo se je premikalo! Mislite si belega sahiba, ki ni bil z drugim oborožen kakor z zvitim dežnikom in ki je sam stal sredi divje igre senc in mesečine v indijski džungli. Steza se je izgubljala v temini in čudna bela reč se je počasi vzravnala. Ves prevzet sem stopil nekaj korakov naprej. Potem sem spet obstal. Pomislite mojo grozo, ko se je bela prikazen dvignila s kolen in počasi vstala. Spoznal sem, da stoji pred menoj dobro

viden vitek in lepo razvit človeški okostnjak.

Ko bi šel dalje, bi padel strašilu v roke. Toda večerja je čakala name. Naj bo strašilo ali ne strašilo — šel sem proti njemu. In okostnjak je storil isto. Vsak dvom je bil izključen. Nasproti mi je prišel okostnjak, ki bi ga bil vsak anatomski zavod vesel. Stala sva zdaj tik drug pred drugim, da sem lahko preštudiral vsako podrobnost srebrastega okostnjaka. Noge so se svetlo odražale od temnih tal, nožne kosti so bile pravilno spojene z jabolnicami, nad boki se je svetlikal rebrastrni prsni koš, roke so mu mahale v taktu ob bokih, ko je stopal, in kakor krona vsega se je na vrhu bleščala gladka lobanja z očmi, ki so ležale v globokih votlinah in ki so imele v resnici nekaj človeškega. Bilo mi je celo, kakor da vidim v njih lesket mesečine, ko je stopal bliže in bliže. Kaj je nameraval? Ali naj pobegnem ali naj bom pogumen? Katera politika je pametnejša v tem položaju? Napravila sva korak, dva drug proti drugemu. Pozdravna heseda mi je silila na ustnice, ko se je čudna prikazen v svetlobi mesečine ustavila pred menoj. Zdaj sva stala drug nasproti drugega, in v mesečini sem si natančneje ogledal skrivnostnega nasprotnika. Štrmel sem vanj, odstopil za korak, se spet zastarmel vanj — in zdajci me je razsvetlila resnica. To ni bila prikazen s pokopališča, ne gost z onkraj sveta — temveč živ človek. Bil je domačin — fakir ali pa

duhovnik, ki je šel na sejem v neko gorsko vasico. Da bi bila njegova svetost bolj vidna, si je bil na temni polti naslikal vsako kost in koščico svojega telesa. V temni noči je bila njegova polt nevidna. Razločiti ni bilo moči drugega kakor slikarji na okostnjaku.

«O,» sem rekel po hindustansko, ko sem si spet opomogel od prvega strahu, «to je torej rešitev uganke! In kaj hočeš?»

Na te besede mi je odgovorilo strašilo z donečim «salaamom». Bil je prizor za bogove, ko je stal sredi temnih senc in pramenov mesečine pred menoj: «Sahib, dobrotnik siromašnih si in vir bogastva. Ali bi mi ne mogel dati kaj jesti?»

«Videti je, da ne gre mnogo sem noter!» sem odgovoril in uprl pogled v senčno luknjo, ki je bila pod njegovim prsnim košem, tam, kjer naj bi bil želodec. Toda popotnik mi je zatrjeval, da ima v tem želodcu, ki je samo v mesečini viden, dovolj prostora.

«Dobro,» sem dejal in se zasmejal, «vzemim moj dežnik in pojdi-z menoj!»

Strašilo je poslušno stisnilo dežnik pod pazduho in zdaj sva v dvoje odkorakala po ozki stezi dalje. Pol ure pozneje je sedel koščeni mož na stopnicah moje verande in okrog njega so se zbirali domačini z režečimi se obrazi. Na kolenih je držal skledo z rižem in z velikim navdušenjem spravljal vsebino vase. A. B.

M. Riegl:

RUSKI OTROK

Lipe je samotni taval po predmestju. Sam je bil na svetu. Zapustila ga je vojna. Za očeta sploh ni vedel. Matere se je še nekoliko spominjal. Tudi tega ni pozabil, kolikokrat se je zvečer, ko je prišla z dnine domov, jokala. Imel jo je neskončno rad, saj je bila tako dobra. Pobrala jo je jetika, ko mu je bilo šele pet let. Dobro se je še spominjal, kako so jo odpeljali na navadnem kmetiškem vozu na pokopališče. Bila je lepa poletna nedelja. Le malo ljudi je šlo za pogrebom. Ko so metali ilovnato zemljo na krsto v jami, je tako

čudno bobnelo, da ga je vselej groza izpreletela, kadar se je na to spomnil.

Ušel je s kmetov, ker so ga povsod suvali in preganjali, in se namenil v mesto. Izpolnil je dvanajsto leto in bi bil lahko služil kje za pastirja. Ogledal si bo nekoliko mesto in tiste visoke hiše, ki jih je včasih gledal s hriba. Potem pa se bo vrnil. Na kolenih bo prosil, da ga kje vzamejo za pastirja. Pa bo sedel ob robu gozda, živinica se bo lepo pasla, on bo pa sanjal o lepšem življenju. Že vidi, kako bo hodil po prostiranih gozdovih, kjer vlada tajinstveni

Jesenski ljubljanski velesejem.

Med 1. in 13. septembrom bo spet oživela naša bela Ljubljana in spet bodo posetili gospodarsko in kulturno središče Dravske banovine desetisoči gostov iz vseh krajev naše prostrane države in iz inozemstva, da si ogledajo bogate, zanimive in spodbudne razstave na jesenskem velesejmu. Na razstavišču, ki obsega skoraj 50.000 m², bodo v desetih velikih razstavnih zgradbah in v posebnem novem parku nameščene tele razstave:

I. Državna razstava «Za naš les».

Splošni oddelek.

Produkcija našega lesa.

Uporaba stranskih produktov.

Uporaba našega lesa v stavbarstvu.

Različni industrijski in obrtni predmeti iz lesa s posebno razstavo pohištva in stanovanjske opreme.

Uporaba lesa v kemični industriji.

II. Živalski park z živalstvom naših gozdov.

III. Sodobni vrt.

IV. Razstava malih živali.

V. Živilski, industrijski in obrtni oddelek.

Na veseličnem prostoru velemesten variete in druge atrakcije.

50 odstotni popust na železnicah. Vozne olajšave so priznane tudi na parnikih in letalih. Za polovično voznino na velesejem zahtevajte na odhodni postaji poleg cele vozne karte še rumeno železniško izkaznico, ki jo dobite za Din 2.—, da boste po obisku velesejma imeli brezplačen povratek.

Oglejte si jesenski ljubljanski velesejem, ki bo koristen in zanimiv za vsakogar!

Kako sem se znebila potenja pod pazduho.

»Odorono« me varuje neprijetnih duhov, madežev na obleki in neznosnega potenja pod pazduho, česar se mora vsaka ženska ogibati.

»Odorono« ne deluje samo začasno kakor ostala deodorantna sredstva.
»Odorono« zares odpravi potenje.
»Odorono Regular« (rdeči) za normalno kožo popolnoma odpira potenje.
»Odorono Instant« (beli) je za občutljivo kožo in za uporabo podnevi.

ODO-RO-NO

mir in kjer vsaj za nekoliko časa pozabi na ta trpki svet.

Hodil je po predmestju in gledal tiste revne hišice, na katerih se je že od daleč poznala delavska beda.

Obupan in lačen se je bližal središču prometa in mestnega življenja. Hodil je mimo visokih in bogatih izložb. Ah, ko bi imel vsaj delec tega, kako bi bil srečen!

Solnce je kazalo poldne. Vrvenje je nekoliko ponehalo.

Tiho, kakor prežeča zver, je za njim privozil avto. Ustrašil se ga je, da je kar zatrepetal.

Mesto ni zanj. On ljubi prostrane gozdove, zahajajoče solnce in petje ptičev.

Gledal je stražnika, kako je kakor avtomat mahal sredi avtomobilov.

Zašel je na trg. Zajetne ženske so dremale v opoldanski vročini za stojnicami. Tu in tam je videl kakšno kmetico, ki je potrpežljivo čakala, da pride k njej gospodinja in ji odkupi nekaj bonnih pridelkov. Lipe je vedel, da jo skrbi dom. Morda misli na svoje otroke in na živino, ki jo bo treba nakrmiti. In tolikanj bridkeje se je zavedel, da

nima več matere, ki bi mislila nanj. Ah, ko bi jo še imel. Za nič na svetu bi ne šel od nje. Lepo bi živela skupaj, on bi ji pomagal hoditi na dnino, in zvečer, ko bi kuhala večerjo, bi jo vprašal, kaj je bil njegov oče in kje je.

Daleč nekje je nekdo potegnil ruleto. Zadrdralo je, nato pa zopet mir.

Na oknih so bili zastori spuščeni.

Ljudje so bili pri kosilu.

V prvem nadstropju visoke hiše je radio napovedal pesem: »Volga, Volga...»

Sanjavo in počasi se je razlegnilo: »Ej uhnem...» Lipe je zastrmel. To je njegova pesem, melodija njegove zbičane duše. V duhu je zagledal neizmerno ravnino, solnce zahaja in široka reka se mirno vali v neskončnost...

Nenadoma ga je nekaj zgrabilo. Zgrudil se je.

Skozi krvavo mreno je zagledal mater. Na rami nese motiko in se mu smehlja. Pa mu maha: »Pridi, Lipe, pojdeva k očetu, k zahajajočemu solncu in k otožnim ravninam!»

Dvignil se je in res sta šla.

Oče ju je pričakoval ob lepem vranecu. Nasmehnil se je, pograbil Lipeta in ga posadil na konja. Lipe pa je s ponosom gledal na svojega očeta, ki je imel konja pa kosmato kučmo na glavi.

Pritekel je stražnik. Lipeta so položili v avto, ki je zdrdral proti mestni mrtvašnici...

Življenje pa je šlo svojo pot.

Kdo je bolje spal.

Gost je prišel zjutraj iz svoje sobe, in gostilničar ga je vprašal:

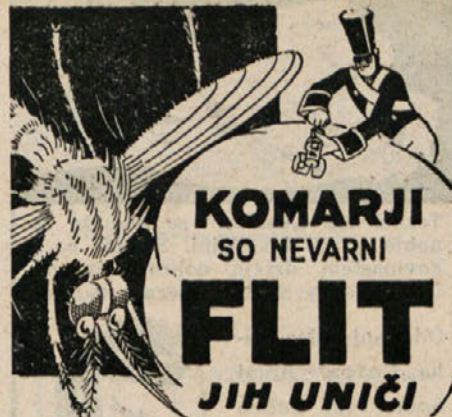
»Dobro jutro, gospod, kako ste pa spali?»

»Zelo slabo, a vendar bolje, kakor vaše stenice. Verjemite mi, da vso noč niso mogle zatisniti oči!»

Slabo kaže.

»Poslušajte, Lojzka, če še enkrat doženem, da ste imeli v kuhinji vojaka, potem se bo seznanil tudi z menoj!»

»Ne vem, gospa, ali bi Tone hotel! On pravi, da rdečelasih žensk niti videti ne mara!»

FLIT izdelan po
znamenitih receptih
— uničuje zanesljivo.

ZAHTEVAJTE IZREČNO FLIT
V PLOMBIRANIH, ORIGINALNIH ROČKAH

Zaljubljena.

Gospa: »Mary, vprašajte gospoda, kaj želi za obed. Jaz z njim že dva dni ne govorim!»

Micka: »Gospa, jaz tudi ne!»

Sodniška.

»Obtoženec, zakaj ste pri vlomu vzeli samo dragotino, denarja pa ne?»

»Slavno sodišče, nikar mi tega več ne očitajte! Moja stara me je že dovolj mučila s tem!»

Vljuden razgovor.

Ribničan: »Ali b m lehku povejdal, kej je pušta?»

Ljubljančan: »I tamla za voglam — tu ve usak norc.»

Ribničan: »Zatu sem vas pa ravnu uprašou.»

Stari zlati časi.

Voditelj v muzeju: »Tale voz, gospoda, je še iz stare Troje. Njegova vrednost, gospoda, se ceni na 500 tisoč dinarjev!»

Neka ženska izmed množice se oglasi: »Ni mogoče! Toliko je stal takrat navaden brek?»

EAU DE COLOGNE

Soir de Paris

Nič Vas ne razvedri in ne poživi tako, kakor če se natarate z dobro kolonjsko vodo. Eau de Cologne Bourjois „Soir de Paris“ ima v sebi razen klasičnih prvin najboljših kolonj, ki posebno uživljajo in zvišavajo odporno moč — tudi glavne sestavine parfuma „Soir de Paris“. Od njega ima izborni nežni vonj, ki se vsled telesne toplote tako lepo razvija. Ona deluje kakor pravi parfüm, in vendar ne stane več od dobre kolonjske vode brez posebnega vonja.

1 liter Din 300.—	1/3 litra Din 175.—
1/4 litra „ 100.—	1/8 litra „ 58.—
1/16 litra „ 34.—	1/32 litra „ 20.—

plus takse!

BOURJOIS
PARFUMEUR-PARIS

Tekoči lak „Cutex“ se namaže na nohte v pravi količini. Ščetine so v kovinastem držaju dobro pritrjene. Dobiva se v vseh modernih barvah.

Odstranjevalec laka „Cutex“ ohrani nohte in kožico okoli nohtov v popolnoma zdravem stanju.

CUTEX

Preparati za manik ranje

Diagnoza.

«Nobene bolezni ne morem dognati pri vas. Edini vzrok, da se slabo počutite, je to, ker mnogo pijete.»

«In kako se ta bolezen imenuje latinsko, gospod doktor? Veste — za mojo ženo!»

Mednarodni jezik.

«Kaj je prav za prav esperanto?»

«To je svetovni jezik.»

«In kje se govori?»

«Nikjer na svetu.»

Pametna glava.

«Mama, ali je res težko ohraniti kakšno skrivnost zase?»

«Tega pa ne vem, Jurček. Jaz še nikoli nisem nobene.»

Pomladna meditacija.

Metka: «Anka, pravijo, da imaš ti pri moških velik uspeh?»

Anka: «Eh, rajši mi daj mir s tem! Kadar res koga spoznam, ki misli iskreno, vidim, da je že oženjen!»

Sodobno strašilo.

«Ti, Pepček, ali še verjameš v strašila? Saj jih ni!»

«Pa so! Naš očka pravi, da ga ponoči in ponoči straši neki Feniks!»

Spoštljivo zaljubljen.

Gospodična Suza leze s tehnice in žalostno vzdihne: «Dva in šestdeset kil.»

«In druga lepša od druge», se je nasmešnil zaljubljeni gospod Koren.

Pogum.

«Ali se znaš boksati?»

«Ne!»

«Potem pa le pridi sem, če se upaš, ti, strahopetec!»

On in ona.

Ona: «To je strašno, človek ti nekaj reče, pa ti gre skozi eno uho noter, skozi drugo pa ven!»

On: «In če tebi kdo kaj reče, ti gre skozi obe ušesi noter, skozi usta pa ven.»

Težko je življenje Dona Juana.

«Jaz imam strašno smolo, prijatelj. Danes mi je neko pisal, da me ustrelji, če ne bom dal njegovi ženi miru.»

«No, torej, daj ji mir, pa bo...»

«Ampak kateri? Ta tepec se ni podpisal!»

Zelena miza.

Dva moža sta nesla zeleno mizo preko zelenega travnika, na katerem se je veselo igralo dvanajst oslov. Ker pa sta bila trudna, sta legla v travo in malo zadremala. Ko sta se spet zbudila, sta zagledala vseh dvanajst oslov zbranih okrog mize. Vsi so začudeni buljili vanjo. Eden izmed mož se je hotel zasmejati, toda drugi mu je urno z dlanjo zamašil usta in mu zašepetal v uho: «Ne moti jih! Nikdar ne veš, če se le ne bo kdaj za kako zeleno mizo porodila pametna misel.»

Dalmatinec in osel.

Dalmatincu je umrla žena. Bil je seveda zelo reven in ni imel nič drugega kakor suhega osla. Nekega dne, ko ga je ravno raztovoril, ga je pričel objemati in trepljati:

«O, ti moj edini osel! Drva mi nanosiš, vode mi nanosiš, mleka mi nanosiš, o, ko bi znal še pure pitati, bi se nikdar ne spomnil svoje stare!»

Močna zadruga.

Kmet se zagovarja pred sodnikom. Pa je naneslo, da ga je sodnik vprašal, ali je njih zadruga močna. Kmet nič kaj prav ne razume, misli in misli, nazadnje pa pravi:

«Ho, gospod sodnik, močna pa močna! Kadar se ga po gostilnah malo navlečemo, premlatimo vso vas, če je treba.»

Za raziranje prav toplo priporočamo razirno kremo LA TOJA

Zdravljenje prekomerne debelosti

Vzrok debeljenja je največkrat uživanje preobilne in nesmotrno sestavljene hrane ob nezadostni zaposlitvi mišičevja. Pri moških tiči vzrok debeljenja čisto tudi še v preobilnem uživanju alkoholnih pijač, pri ženskah pa se pojavlja zlasti v prekoračenem 25. letu starosti. Sredstev proti preobilni debelosti ne manjka. Takšna so n. pr. izdatno gibanje mišičevja, sport, mehanična sredstva (masaža), elektrika, parne kopeli itd. Vendar pa vemo, da imajo te metode vsaka tudi svojo slabo stran, škodljiva pretiravanja in celo nevarnosti za zdravje. Slatinske tablete za hujšanje, ki so sestavljene iz zdravilnih mineralnih soli in neškodljivih ekstraktov zdravilnega rastlinstva, odstranjujejo brez najmanjše neprijetnosti vse pojave in znake čezmerne debelosti. Mladeniško sveže se torej počutite, ako uporabljate Slatinske tablete za hujšanje, ker izgine odvišna maščoba s trebuha, s stegen, izpod brade in z vratu, izkratka povsod, kjer je

doslej kazila zunanost, pa tudi z notranjih organov. Nenormalna teža prične padati, telo postane vitko in lahko in daje v pridobljeni novi prožnosti zopet veselje do življenja. Slatinske tablete se dobe v vseh apotekah: 50 tablet Din 24—, 100 tablet Din 39— in 200 tablet Din 69—.

R. S. br. 27.494, 28. XII. 1934.

Na jesenskem ljubljanskem velesejmu

bo 4 velike paviljone zavzemala državna propagandna razstava «Za naš les», kjer bo nazorno prikazana produkcija in uporaba našega lesa in stranskih produktov ter različni industrijski in obrtni predmeti iz lesa s posebno razstavo pohištva in stanovanjske opreme. Skoraj 10.000 m² prostorni živalski park bo oživljalo vse živalstvo naših gozdov. V paviljonu G in tudi pod milim nebom bo velika razstava «Sodobni vrt» z raznimi specialnimi razstavami najraznovrstnejših cvetic in rastlin ter zgodnjega sadja, manjšimi vrtovi in sploh vsem, kar je potrebno za vrt. Spet bo tudi razstava malih živali, ki jo priredi društvo «Živalca», obenem bodo pa prav bogati oddelki za predvsem sezonske izdelke industrije in obrti. Med atrakcijami na veseličnem prostoru bo posebno vabljiv velesten *variété*. Velesejem bo trajal od 1. do 13. septembra in so obiskovalci spet deležni popustov na železnici in letalih.

Davno je že znano, da so usta z glom vred najbolj dovzetna za infekcije, da so nekakšna vhodna vrata za najrazličnejše bolezni. Zato je potrebno, da usta in grlo pravilno negujemo.

Izpirajte usta in grlo redno, in sicer zjutraj in zvečer, in če mogoče, tudi po jedi z ODOLOM. Najbolje je, če kanete v polovico kozarca vode tri do pet kapljic ODOLA. Če grozi nevarnost hripe, ki se je morda malo že tudi grla prijel, lahko to dozo tudi primerno zvišate.

ODOL je idealno sredstvo za nego ust in uniči s svojim antiseptičnim delovanjem v kali bakterije, ki se zakotijo v najbolj oddaljenih kotičkih ustne dupline, prepreči pa hkrati tudi razdiralno moč tekočin, ki se tvorijo zaradi vretja in gnitja jedilnih ostankov.

NI VSE ZLATO, KAR SE SVETI, tudi ni vse sladna kava, kar ima tak videz! Pri nakupu Kneippove sladne kave pazite na sliko župnika in na podpis: Seb. Kneipp!

Če hočejo kadilci imeti bele zobe brez obloge od kajenja, naj uporabljajo zobno pasto Solvolith. Zobna pasta Solvolith je za kadilce odlična in na vsak način potrebna. Zobni kamen, ki se je pričel delati, bo tako vselej iznova odpravljen in zobje bodo ohranili svojo naravno barvo.

Zobna pasta Solvolith ima v sebi naravno sol iz karlovarskega vreleca, ki raztoplja zobni kamen. Že 35 let preizkušena, zdravniško priporočena.

«Prijatelj» izhaja vsakega 5. v mesecu.

Naročnina je:

Letno 12 števil revije «Prijatelj» Din 62.—

Naročniki zbirki jo dobe za polovično ceno . . . . . Din 32.—

10 mehko vezanih leposlovnih knjig (III. zbirka, 1000 strani) . . . . . 100.—

10 mehko vezanih leposlovnih knjig (IV. zbirka, 1000 strani) . . . . . 67.—

20 knjig in 12 števil «Prijatelja» . . . . . Din 199.—

Če se plačuje v obrokih, je mesečna naročnina . . . . . Din 18.—

Za vezavo v platno po dva dela skupaj se doplača za

vsako zbirko . . . . . „ 60.—

Posamezna mehko vezana knjiga (100 strani) . . . . . „ 30.—

Posamezna v platno vezana knjiga (200 strani) . . . . . „ 60.—

Rokopisi se ne vračajo.

1. IX

36

Kaj nam je pripravil
stric Tivar
za jesen in zimo?

Lepa sportne oblekce od din. 70 ~ 170~
Mornarske oblekce " 90 ~ 150~
Zimske suknjiče " 190 ~ 260~
Sportne čepice " 10 ~ 20~

Za deklice:

Oblekce od din. 89 ~ 159~
Zimske plašče " " 160 ~ 340~

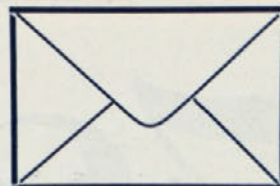
Hubertuse

garantirano nepremočljive
za dečke in deklice

od din. 160 ~ 220~

TIVAR
OBLEKE

Da bo mogla ustreči
vsem zahtevam
svojih odjemnikov,
je

KUVERTA

konfekcijska tvornica
družba z o. z.

v Ljubljani

modernizirala to-
varniške naprave in
povečala svoj obrat
v na novo pre-
urejenem posloppju

na Tyrševi cesti št. 67

nasproti mitnice

Številka
telefona

28-07

KLIŠETE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah,
izvršuje
najsolidnejše

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

Za šolo!

Bata

Najlažji, najtrpežnejši in najudobnejši telovadni čevlji, pripravljeni za vse vrste sporta.

Od vel. 30-34 Din 29.-
 „ „ 35-42 „ 35.-

Trpežni in čvrsti čevlji iz močnega debelega usnja in z gumastim podplatom, zelo prikladni za nemirne dečke.

Od vel. 30-34 Din 39.-
 „ „ 35-38 „ 45.-

Najbolj priljubljeni in največ zahtevani otroški čevlji iz finega telečjega boksa s čvrstim usnjenim podplatom.

Od vel. 30-34 Din 69.-
 „ „ 35-38 „ 79.-

Visoki čevlji iz močne kravine z neraztrgljivim in nepremočljivim gumastim podplatom. Neobhodni za šolsko dečo, za dež, blato in sneg.

Od vel. 30-34 Din 45.-
 „ „ 35-38 „ 59.-

Najprikladnejši dekliški čevlji za šolo in ulico, iz finega okrašenega boksa z zaponko čez rist in močnim usnjenim podplatom.